

**ЖЕНЕВСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ
ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ**
від 12 серпня 1949 року

Уповноважені, які підписалися нижче, Урядів, представлених на Дипломатичній конференції, що проходила в Женеві з 21 квітня до 12 серпня 1949 року, з метою створення Конвенції про захист цивільного населення під час війни, домовилися про таке:

Частина I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Високі Договірні Сторони зобов'язуються дотримуватися та забезпечувати дотримання цієї Конвенції за всіх обставин.

Стаття 2

На додаток до положень, які втілюються в мирний час, ця Конвенція застосовується до всіх випадків оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни.

Конвенція також застосовується до всіх випадків часткової або цілковитої окупації Високої Договірної Сторони, навіть якщо ця окупація не натрапляє на жодний збройний спротив.

Хоча одна з держав, які перебувають у конфлікті, може не бути учасницею цієї Конвенції, держави, які є її учасницями, залишаються зобов'язаними нею у своїх взаємовідносинах. Крім того, вони зобов'язані Конвенцією стосовно зазначеної держави, якщо остання приймає та застосовує її положення.

Стаття 3

У разі збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру й виникає на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна сторона конфлікту зобов'язана застосовувати як мінімум такі положення:

1. З особами, які не беруть активної участі в бойових діях, у тому числі з особами зі складу збройних сил, що склали зброю, а також із тими, хто *hors de combat* унаслідок хвороби, поранення, затримання чи з будь-якої іншої причини, поведуться гуманно, без будь-якої ворожої дискримінації, причиною якої слугують раса, колір шкіри, релігія чи вірування, стать, походження чи майновий стан чи будь-які інші подібні критерії.

Із цією метою є забороненими й залишатимуться забороненими будь-коли та будь-де такі діяння стосовно зазначених вище осіб:

- a) насилля над життям й особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;
- b) захоплення заручників;
- c) наруга над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження;

ДОКУМЕНТ СЕД МЗС АСКОД

Підписувач Мельник Андрій Ярославович
Сертифікат 3ED5083160DBC59B0400000FD9801001CEC9500
Дійсний з 20.08.2022 0:52:11 по 20.08.2023 0:52:11

МЗС

72/14-612-20689 від 23.02.2023

d) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні.

2. Підбирати поранених і хворих та надавати їм допомогу.

Безстороння гуманітарна організація, така, як Міжнародний комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні шляхом укладення спеціальних угод докладати зусиль з метою введення в дію всіх або частини інших положень цієї Конвенції.

Застосування попередніх положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

Стаття 4

Особами, що перебувають під захистом цієї Конвенції, є ті, хто в будь-який момент та за будь-яких обставин опиняються, у разі конфлікту чи окупації, під владою сторони конфлікту або окупаційної держави, громадянами яких вони не є.

Громадяни держави, не зобов'язаної цією Конвенцією, під її захистом не перебувають. Громадяни нейтральної держави, які опиняються на території воюючої держави, та громадяни союзної з воюючою державою не вважаються особами, що перебувають під захистом, тоді, коли держава, громадянами якої вони є, має нормальне дипломатичне представництво в державі, під владою якої вони є.

Проте положення частини II є ширшими в застосуванні, визначеному в статті 13.

Особи, що перебувають під захистом Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, або Женевської конвенції про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року, або Женевської конвенції про поведження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року, не розглядаються як особи, що перебувають під її захистом.

Стаття 5

У випадках, коли на території сторони конфлікту остання пересвідчилася в тому, що окрему особу, що перебуває під захистом, насправді підозрюють у тому, що вона займається діяльністю, ворожою для безпеки держави, або що її залучено до такої діяльності, така окрема особа не має права заявляти про права й переваги, що надає ця Конвенція, через те, що вони, якби виконувалися на користь такої особи, були б такими, що завдають шкоди безпеці такої держави.

Якщо на окупованій території окрему особу, що перебуває під захистом Конвенції, затримано як шпигуна чи диверсанта або як підозрюваного на законній підставі в діяльності, що загрожує безпеці окупаційної держави, у тих випадках, коли цього вимагають настійні міркування воєнної безпеки, ця особа може бути позбавленою прав на зв'язок, які надаються цією Конвенцією.

У кожному із цих випадків такі особи, однак, користуватимуться гуманним поведженням і в разі судового переслідування не позбавлятимуться своїх прав на справедливий і нормальний суд, передбачений цією Конвенцією. Їм будуть також цілком надані в якомога коротший строк, сумісний з безпекою держави або, у відповідному випадку, окупаційної держави, права та переваги, які надаються особі, що перебуває під захистом, відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 6

Ця Конвенція повинна застосовуватися з самого початку будь-якого конфлікту або окупації, зазначених у статті 2.

На території сторін конфлікту застосування Конвенції припиняється після загального припинення бойових дій.

На окупованій території застосування цієї Конвенції припиняється через рік після загального припинення бойових дій, але окупаційна держава, настільки, наскільки вона виконує функції уряду на цій території, буде пов'язана на строк окупації положеннями таких статей цієї Конвенції: 1-12, 27, 29-34, 47, 49, 51-53, 59, 61-77 та 143.

Особи, що перебувають під захистом, звільнення, репатріація або влаштування яких відбудуться після цих строків, будуть протягом зазначеного часу перебувати під захистом цієї Конвенції.

Стаття 7

Крім угод, спеціально передбачених у статтях 11, 14, 15, 17, 36, 108, 109, 132, 133 та 149 Високі Договірні Сторони зможуть укласти інші спеціальні угоди з будь-якого питання, що його вони вважали б за доцільне врегулювати окремо. Жодна спеціальна угода не повинна погіршувати становища осіб, які перебувають під захистом, установленим цією Конвенцією, або обмежувати прав, які вона їм надає.

Особи, які перебувають під захистом, продовжують користуватися привілеями цих угод протягом усього часу застосування до них Конвенції, крім випадків спеціального включення інших умов до зазначених вище або пізніше укладених угод, а також крім випадків, коли та чи та сторона конфлікту надасть їм сприятливі умови.

Стаття 8

Особи, які перебувають під захистом, за жодних обставин не можуть відмовлятися, частково або цілком від прав, які їм забезпечують ця Конвенція та спеціальні угоди, згадані в попередній статті, якщо такі є.

Стаття 9

Ця Конвенція застосовується за сприяння та під контролем держав-покровительок, на які покладено охорону інтересів сторін конфлікту. Для цього держави-покровительки можуть призначати крім свого дипломатичного або консульського персоналу делегатів з-поміж своїх громадян або громадян інших нейтральних держав. Названі делегати повинні бути погоджені державою, у якій їм належить виконувати свої обов'язки.

Сторони конфлікту якомога більше сприяють виконанню завдань представників чи делегатів держав-покровительок.

Представники чи делегати держав-покровительок за жодних обставин не повинні виходити за межі своєї місії, яку визначено цією конвенцією.

Вони повинні, зокрема, брати до уваги нагальні потреби безпеки держави, у якій вони виконують свої обов'язки.

Стаття 10

Положення цієї Конвенції не перешкоджають гуманітарній діяльності, яку Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша безстороння гуманітарна організація, за згодою

заінтересованих сторін конфлікту, можуть здійснювати для захисту цивільних осіб та надання їм допомоги.

Стаття 11

Високі Договірні Сторони можуть будь-коли домовитися доручити міжнародній організації, яка дає всі гарантії безсторонності й дієвості, виконання обов'язків, що покладаються цією Конвенцією на державу-покровительку.

Коли особи, які перебувають під захистом цієї Конвенції, не мають користі або перестали мати користь від діяльності держави-покровительки або організації, передбаченої у викладеному вище абзаці першому, тоді держава, яка затримує, звертається з проханням до нейтральної держави або такої організації взяти на себе функції, що виконуються відповідно до цієї Конвенції державою-покровителькою, визначеною сторонами конфлікту.

Якщо про захист не можна домовитися відповідним чином, то держава, яка затримує, звертається з проханням надати або приймає пропозицію, з урахуванням положень цієї статті, надати послуги гуманітарної організації, наприклад Міжнародного комітету Червоного Хреста, з узяття на себе виконання гуманітарних функцій, що виконуються державами-покровительками відповідно до цієї Конвенції.

Будь-яка нейтральна держава чи будь-яка організація, яку запросила заінтересована держава або яка сама пропонує свої послуги для цих цілей, повинна діяти з почуттям відповідальності стосовно сторони конфлікту, від якої залежать особи, що перебувають під захистом цієї Конвенції, та повинна надати достатні гарантії того, що вона може взяти на себе відповідні функції та виконувати їх безсторонньо.

Попередні положення не можуть частково скасовуватися спеціальними угодами між державами, одна з яких є обмеженою, навіть тимчасово, у своїх можливостях вільно вести переговори через воєнні події, особливо у випадках, коли всю або значну частину території зазначеної держави окуповано.

Кожного разу, коли в цій Конвенції згадується держава-покровителька, таке згадування стосується й організацій, які заміщають її в розумінні цієї статті.

Положення цієї статті поширюються на випадки та адаптуються до випадків, пов'язаних з громадянами нейтральної держави, які перебувають на окупованій території або які опиняються на території воюючої держави, у якій держава, громадянами якої вони є, не має нормального дипломатичного представництва.

Стаття 12

Держави-покровительки у випадках, коли вони вважатимуть це за потрібне в інтересах осіб, що перебувають під захистом, зокрема в разі розбіжності між сторонами конфлікту з приводу застосування або тлумачення положень цієї Конвенції, надаватимуть свої добрі послуги з метою врегулювання розбіжності.

З цією метою кожна з держав-покровительок може, або на прохання однієї зі сторін, або з власної ініціативи, запропонувати сторонам конфлікту скликати нараду їхніх представників, зокрема властей, відповідальних за осіб, що перебувають під захистом, можливо, на нейтральній, належним чином вибраній території. Сторони конфлікту повинні розглянути такі пропозиції. Держави-покровительки можуть, у разі необхідності, запропонувати для схвалення сторонами конфлікту особу, яка належить до нейтральної держави або яку делегував Міжнародний комітет Червоного Хреста, яку буде запрошено взяти участь у такій нараді.

Частина II

ЗАГАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ВІД ДЕЯКИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ

Стаття 13

Положення частини II стосуються всього населення країн, які перебувають у конфлікті, без будь-якої дискримінації за ознакою, зокрема, раси, національності, релігійних або політичних переконань, і спрямовані на полегшення страждань, спричинених війною.

Стаття 14

У мирний час Високі Договірні Сторони, а після початку бойових дій і сторони конфлікту можуть створювати на своїй території, а в разі необхідності й на окупованих територіях санітарні та безпечні зони та місцевості, організовані в такий спосіб, який дає змогу оберігати від наслідків війни поранених, хворих та осіб похилого віку, дітей до п'ятнадцяти років, вагітних жінок та матерів з дітьми до семи років.

З початком та протягом бойових дій, заінтересовані сторони можуть укласти угоди про взаємне визнання створених ними зон та місцевостей. Із цією метою вони можуть використовувати положення проекту угоди, що додається до цієї Конвенції, з такими змінами, які вони можуть уважати необхідними.

Державам-покровителькам та Міжнародному комітету Червоного Хреста пропонується надавати добрі послуги для полегшення створення та визнання цих санітарних і безпечних зон та місцевостей.

Стаття 15

Будь-яка сторона конфлікту може звернутися безпосередньо або за посередництвом нейтральної держави чи якоїсь гуманітарної організації до протилежної сторони з пропозицією про створення в районах, де відбуваються бойові дії, нейтралізованих зон, призначених для захисту від наслідків війни таких осіб, без різниці:

- a) поранених та хворих комбатантів або некомбатантів;
- b) цивільних осіб, які не беруть участі в бойових діях та, перебуваючи в зонах, не виконують жодної роботи воєнного характеру.

Коли відповідні сторони доходять згоди стосовно географічного положення нейтралізованої зони, керівництва нею, постачання продуктів харчування до неї та здійснення контролю над нею, представники сторін конфлікту укладають й підписують письмову угоду. Угода встановлює початок і тривалість нейтралізації зони.

Стаття 16

Поранені та хворі, а також інваліди та вагітні жінки перебувають під особливим захистом і користуються особливим шануванням.

Настільки, наскільки дозволяють воєнні фактори, які необхідно враховувати, кожна сторона конфлікту сприяє заходам, ужитим для розшуку вбитих та поранених, з метою надання допомоги особам, які зазнали корабельної аварії, та іншим особам, що наражаються на серйозну небезпеку, а також з метою захисту їх від пограбування та поганого поводження.

Стаття 17

Сторони конфлікту намагаються укласти місцеві угоди про евакуацію з обложених або оточених зон поранених, хворих, інвалідів, осіб похилого віку, дітей і породілей та про

пропуск служителів культу всіх віросповідань, медичного персоналу та санітарного майна на їхньому шляху до таких зон.

Стаття 18

Цивільні лікарні, організовані для надання допомоги пораненим, хворим, інвалідам та породіллям, за жодних обставин не можуть бути об'єктом нападу, натомість вони завжди користуються повагою сторін конфлікту й перебуватимуть під їхнім захистом.

Держави, які є сторонами конфлікту, забезпечують усі цивільні лікарні свідоцтвами, які підтверджують, що вони є цивільними лікарнями та що будівлі, які вони займають, не використовуються для жодних цілей, які могли б позбавити ці лікарні захисту відповідно до статті 19.

Цивільні лікарні позначаються емблемою, передбаченою в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року, але тільки якщо на це є дозвіл держави.

Сторони конфлікту намагаються, наскільки на це дозволяють воєнні фактори, які необхідно брати до уваги, уживати необхідних заходів для того, щоб зробити розпізнавальні емблеми, якими позначаються цивільні лікарні, чітко помітними сухопутним, повітряним та морським силам супротивника для усунення можливості будь-якої ворожої дії.

З огляду на небезпеки, яким лікарні можуть піддаватися через свою близькість до воєнних об'єктів, рекомендується розташовувати такі лікарні якнайдалі від таких об'єктів.

Стаття 19

Захист, на який мають право цивільні лікарні, не може припинитися, якщо вони використовуються, крім виконання гуманітарних обов'язків, для вчинення дій, шкідливих для супротивника. Захист, однак, може бути припинено лише після відповідного попередження, у якому в усіх відповідних випадках встановлено обґрунтований строк, і після того, як таке попередження залишилося без уваги.

Те, що в цих лікарнях лікуються поранені та хворі із числа особового складу збройних сил, або наявність стрілецької зброї та боєприпасів, вилучених у таких комбатантів, але ще не зданих відповідним службам, не вважається діями, шкідливими для супротивника.

Стаття 20

Особи, які займаються регулярно й виключно обслуговуванням та адмініструванням цивільних лікарень, у тому числі персонал, призначений для пошуку, підбирання, транспортування та лікування поранених і хворих цивільних осіб, інвалідів та породілей, користуються повагою та перебувають під захистом.

На окупованих територіях та в зонах бойових дій зазначений вище персонал розпізнається за допомогою посвідчення особи, що підтверджує його статус, з фотокарткою власника та рельєфною печаткою відповідального органу, а також за допомогою проштемпельованої водостійкої пов'язки, яку він носить на лівій руці під час виконання ним службових обов'язків. Ця пов'язка видається державою й має емблему, передбачену в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Інший персонал, зайнятий обслуговуванням та адмініструванням цивільних лікарень, має право на повагу й захист, а також на носіння пов'язки, передбаченої в умовах, установлених у цій статті, відповідно до них під час виконання ним таких обов'язків. У посвідченні особи зазначаються обов'язки, для виконання яких його найнято.

Адміністрація кожної лікарні завжди надає компетентним національним або окупаційним органам влади оновлений список такого персоналу.

Стаття 21

Колони автомобілів або санітарні поїзди на суші чи на спеціально оснащених суднах на морі, які перевозять поранених і хворих цивільних осіб, інвалідів та породілей, користуються повагою та захищаються так само, як і лікарні, передбачені в статті 18, і позначаються, за згодою держави, демонстрацією відмітної емблеми, передбаченої в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Стаття 22

Літальні апарати, призначені виключно для транспортування поранених і хворих цивільних осіб, інвалідів та породілей або для транспортування медичного персоналу й санітарного майна, не можуть бути атаковані, натомість користуються повагою, коли вони летять на висоті, в час та за маршрутами, які спеціально погоджені всіма заінтересованими сторонами конфлікту.

Вони можуть бути позначені відмітною емблемою, передбаченою в статті 38 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

Якщо не погоджено інше, то польоти над ворожою територією або територією, окупованою супротивником, забороняються.

Такі літальні апарати повинні виконувати кожну вимогу приземлитися. У разі приземлення на вимогу літальний апарат зі своїми пасажирами може продовжувати свій політ після огляду, якщо такий є.

Стаття 23

Кожна Висока Договірна Сторона дозволяє вільне пропускання всіх посилок з медикаментами та санітарними матеріалами, а також предметами, необхідними для виконання релігійних обрядів, які призначаються виключно для цивільного населення іншої Високої Договірної Сторони, навіть якщо ця остання є ворожою. Вона також дозволяє вільне пропускання всіх посилок з найважливішими продуктами харчування, одягом і тонізуючими засобами, призначеними для дітей, молодших 15 років, вагітних жінок та породілей.

Зобов'язання Високої Договірної Сторони забезпечувати вільний пропуск усіх посилок, зазначених у попередньому абзаці, виконується за умови, що ця Сторона може пересвідчитися в тому, що немає причин боятися:

- a) що посилки можуть потрапити не за призначенням, або
- b) що контроль може бути неефективним, або
- c) що посилки можуть очевидно сприяти успіху воєнних зусиль або економіки супротивника, будучи заміною товарів, які в іншому разі супротивник повинен був би забезпечити чи виробити, або вивільняючи сировину, матеріали і робочу силу, необхідні для виробництва таких товарів.

Держава, яка дозволяє пропускання посилок, зазначених в абзаці першому цієї статті, може поставити умовою такого дозволу, щоб розподіл їх адресатам виконувався під контролем на місці доставки з боку держав-покровительок.

Пересилання таких посилок здійснюватиметься, і держава, яка дозволяє їхнє вільне пропускання, повинна мати право встановлювати технічні умови, за яких воно дозволяється.

Стаття 24

Сторони конфлікту вживатимуть усіх необхідних заходів для того, щоб діти до 15 років, які осиротіли чи були розлучені зі своїми сім'ями внаслідок війни, не залишалися напризволяще, а також для того, щоб полегшити, за будь-яких обставин, догляд за ними, виконання обрядів, пов'язаних з їхнім віросповіданням, та їхню освіту. Якщо це буде можливо, їхню освіту слід доручати особам з такими самими культурними традиціями.

Сторони конфлікту сприятимуть прийманню цих дітей нейтральною країною на час конфлікту за згодою держави-покровительки, якщо така є, та коли гарантується дотримання принципів, викладених в абзаці першому.

Крім того, вони намагатимуться вжити необхідних заходів для того, щоб особу усіх дітей до 12 років можна було встановити завдяки спеціальним медальйонам або якимось інакше.

Стаття 25

Кожна особа, яка знаходиться на території однієї зі сторін конфлікту або на окупованій нею території, зможе повідомляти членам своєї сім'ї, де б вони не були, а також отримувати від них відомості суто сімейного характеру. Ця кореспонденція повинна пересилатися швидко й без невиправданого зволікання.

Якщо внаслідок обставин, що склалися, обмін сімейною кореспонденцією звичайною поштою ускладнений або неможливий, заінтересовані сторони конфлікту повинні звернутися до нейтрального посередника, такого як, наприклад, Центральне агентство, зазначене в статті 140, для того, щоб визначити разом з ним, як найліпше забезпечити виконання ними своїх зобов'язань, зокрема з допомогою національних товариств Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева та Сонця).

Якщо сторони конфлікту визнають за доцільне обмежити сімейне листування, такі обмеження можуть полягати лише у вимозі обов'язкового використання стандартних формулярів, на яких можна написати 25 слів будь-якого тексту, та обмежити листування до одного разу на місяць.

Стаття 26

Кожна зі сторін конфлікту повинна полегшувати пошуки, які здійснюють члени розлучених війною сімей з метою встановлення контакту, та, наскільки це можливо, об'єднання. Вона, зокрема, повинна підтримувати діяльність організацій, які присвячують себе цій справі, коли вони визнані цією стороною та поважають заходи безпеки, яких вона вживає.

Частина III

СТАТУС ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАХИСТОМ, ТА ПОВОДЖЕННЯ З НИМИ

Розділ I

ПОЛОЖЕННЯ, СПІЛЬНІ ДЛЯ ТЕРИТОРІЙ СТОРІН КОНФЛІКТУ ТА ДЛЯ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Стаття 27

Особи, що перебувають під захистом, мають право за будь-яких обставин, на особисту повагу, повагу до своєї честі, права на сім'ю, їхніх релігійних переконань та обрядів, звичок та звичаїв. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства чи залякування, від образ та цікавості натовпу.

Жінки потребують особливого захисту від будь-якого зазіхання на їхню честь, і, зокрема, захисту від зґвалтування, примушування до проституції чи будь-якої іншої форми посягання на їхню моральність.

З урахуванням положень стосовно здоров'я, віку та статі, сторона конфлікту, під владою якої є особи, що перебувають під захистом, має право поводитися з усіма ними однаково, без жодної дискримінації, зокрема стосовно раси, релігії або політичних переконань.

Проте сторони конфлікту повинні застосовувати до осіб, що перебувають під захистом, таких заходів контролю чи безпеки, які будуть визнані за необхідні під час ведення війни.

Стаття 28

Присутність будь-якої особи, яка перебуває під захистом, у будь-яких пунктах чи районах не може бути використана для захисту цих місць від воєнних операцій.

Стаття 29

Сторона конфлікту, під владою якої є особи, що перебувають під захистом, відповідає за поведження своїх представників із цими особами, причому це не знімає особистої відповідальності з таких представників.

Стаття 30

Особам, що перебувають під захистом, будуть надані всі можливості звертатися до держав-покровительок, до Міжнародного комітету Червоного Хреста, до Національного товариства Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева та Сонця) країни, у якій перебувають, а також до будь-якої іншої організації, яка зможе надати їм допомогу.

Власті сприятимуть цим організаціям в межах, які дозволяють умови війни або вимоги безпеки.

Крім візитів делегатів держав-покровительок та Міжнародного комітету Червоного Хреста, передбачених статтею 143, держави, під владою яких є особи, що перебувають під захистом, або окупаційні держави сприятимуть, у міру можливого, відвідуванню представниками інших організацій, метою яких є надання духовної або матеріальної допомоги, осіб, що перебувають під захистом.

Стаття 31

Жодний примус фізичного чи морального порядку не може застосовуватися до осіб, які перебувають під захистом, зокрема з метою отримання від них або від третіх осіб якихось відомостей.

Стаття 32

Високі Договірні Сторони спеціально дають згоду на те, що їм забороняється застосування будь-яких заходів, які можуть завдати фізичних страждань або призвести до знищення осіб, що перебувають під захистом, які є під їхньою владою. Ця заборона поширюється не лише на вбивства, тортури, тілесні покарання, калічення та медичні чи наукові дослідження, які не викликані потребою лікування особи, що перебуває під захистом, а й на будь-яке інше brutальне поведження з боку як цивільних, так і військових властей.

Стаття 33

Жодну особу, що перебуває під захистом, не може бути покарано за правопорушення, якого вона не вчинила особисто. Колективні покарання, так само як і будь-які залякування чи терор, забороняються.

Пограбування забороняються.

Репресалії стосовно осіб, які перебувають під захистом, та їхнього майна забороняються.

Стаття 34

Захоплення заручників забороняється.

Розділ II

ІНОЗЕМЦІ НА ТЕРИТОРІЇ ОДНІЄЇ ЗІ СТОРІН КОНФЛІКТУ

Стаття 35

Будь-яка особа, що перебуває під захистом, яка захотіла би залишити територію на початку чи під час конфлікту, матиме право це зробити, якщо її виїзд не суперечить національним інтересам держави. Розгляд заяв про виїзд повинен відбуватися за встановленою процедурою, і рішення повинно прийматися у якомога скоріше. Ті особи, які отримають дозвіл на виїзд, зможуть забезпечити себе необхідними для поїздки грошима та взяти з собою, в розумних межах, достатню кількість речей та предметів особистого вжитку.

Особи, яким буде відмовлено в дозволі залишити територію, мають право на розгляд цієї відмови в найкоротший строк відповідним судом або адміністративним органом, призначеним для цього державою, яка затримує.

Якщо таке клопотання було подано, представники держави-покровительки зможуть, коли це дозволяють міркування безпеки, або коли заінтересовані особи не виступають проти, отримати повідомлення про причини відмови стосовно будь-якого клопотання про дозвіл залишити територію, та повідомлення, якомога скоріше, прізвищ усіх осіб, яким було відмовлено у такому дозволі.

Стаття 36

Для виїздів, дозволених відповідно до попередньої статті, повинні бути створені задовільні умови з погляду безпеки, гігієни здоров'я та харчування. Усі пов'язані із цим витрати від пункту виїзду з території держави, яка затримує, повинна взяти на себе країна, до якої вони виїжджають, або у разі перебування у нейтральній країні, держава, громадяни якої користуються такою можливістю. Практичні умови таких переміщень визначатимуть, у разі необхідності, спеціальні угоди між заінтересованими державами.

Зазначене вище не стосується спеціальних угод, які можуть укладати сторони конфлікту стосовно обміну та репатріації їхніх громадян, що опинилися під владою супротивника.

Стаття 37

До осіб, що перебувають під захистом, які відбувають попереднє ув'язнення або покарання у місцях позбавлення волі, слід ставитися гуманно протягом періоду їхнього ув'язнення.

Після звільнення вони мають право звернутися з проханням залишити територію згідно з попередніми статтями.

Стаття 38

За винятком особливих заходів, передбачених цією Конвенцією, зокрема статтями 27 та 41, становище осіб, що перебувають під захистом, в цілому продовжуватиме регулюватися положеннями про статус іноземців у мирний час. У будь-якому разі їм надаватимуться такі права:

1) вони матимуть змогу отримувати індивідуальну або колективну допомогу, що їм надсилатиметься.

2) вони матимуть право на медичну допомогу та лікування в лікарні такою настільки, наскільки й громадяни держави, на території якої вони перебувають, якщо цього вимагає стан їхнього здоров'я.

3) вони матимуть право сповідувати свою релігію та отримувати духовну підтримку від служителів їхньої віри.

4) якщо вони перебувають на території, що є особливо небезпечною у зв'язку з веденням воєнних дій, вони матимуть право залишити цей регіон, так само як і громадяни держави, на території якої вони перебувають.

5) діти віком до п'ятнадцяти років, вагітні жінки та матері дітей віком до семи років матимуть право скористатися перевагами настільки, наскільки й громадяни держави, на території якої вони перебувають.

Стаття 39

Особи, що перебувають під захистом, які внаслідок воєнних дій втратили свій заробіток, повинні бути забезпечені можливістю отримати оплачувану роботу. З міркувань безпеки та враховуючи положення статті 40, така можливість повинна бути забезпечена на такому самому рівні, як і для громадян держави, на території якої перебувають ці особи.

Якщо державою-стороною конфлікту здійснюється контроль над особами, що перебувають під захистом, який призводить до неспроможності останніх забезпечити свою життєдіяльність, і, особливо, якщо таким особам з міркувань безпеки відмовляють у наданні оплачуваної роботи на задовільних для них умовах, згадана вище держава повинна забезпечити їх та осіб, яких вони утримують засобами для існування.

У будь-якому разі, особи, що перебувають під захистом, мають право отримувати грошову допомогу від країни, громадянами якої вони є, від держави-покровительки або від організацій з надання підтримки, зазначених у статті 30.

Стаття 40

Особи, що перебувають під захистом, можуть бути зайняті на примусових роботах виключно настільки, наскільки й громадяни держави-сторони конфлікту, на території якої вони перебувають.

Якщо особи, що перебувають під захистом, є громадянами держави-супротивниці, їх можна залучати лише до таких видів примусових робіт, виконання яких є необхідним для забезпечення продуктів харчування, житла, одягу, транспорту та здоров'я людей і які не є безпосередньо пов'язаними з проведенням воєнних операцій.

У випадках, зазначених у двох попередніх абзацах, особи, що перебувають під захистом, залучені до примусових робіт прирівнюються у правах до громадян цієї держави стосовно умов та гарантій праці, зокрема це стосується зарплатні, тривалості робочого дня, одягу та обладнання, попередньої підготовки та компенсації за нещасні випадки на виробництві та хвороби.

У разі порушення згаданих вище положень, особам, що перебувають під захистом, дозволяється скористатися своїм правом на оскарження згідно зі статтею 30.

Стаття 41

Якщо держава, під владою якої можуть бути особи, що перебувають під захистом, визнає заходи контролю, згадані у цій Конвенції, недостатніми, то вона, однак, не зможе вживати заходів, жорсткіших, ніж примусове поселення на певній території або інтернування згідно з положеннями статей 42 та 43.

Під час застосування положень абзацу другого статті 39 стосовно осіб, від яких вимагається залишити їхнє постійне місце проживання у зв'язку з рішенням про переселення їх на іншу визначену територію, держава, яка затримує, повинна максимально точно дотримуватись вимог стосовно забезпечення їхнього добробуту, зазначених у розділі IV частини III цієї Конвенції.

Стаття 42

Розпорядження стосовно інтернування або примусового виселення осіб, що перебувають під захистом, може бути видане лише тоді, коли це є абсолютно необхідним для забезпечення безпеки держави, яка затримує.

Якщо будь-яка особа через представників держави-покровительки добровільно звертається з проханням про її інтернування і якщо це є необхідним через її особисте становище, особу буде інтерновано державою, під владою якої вона є.

Стаття 43

Будь-яка особа, що перебуває під захистом, яку було інтерновано або примусово поселено на визначеній території, матиме право на перегляд цього рішення у найкоротший строк відповідним судом або адміністративним органом, призначеним з цією метою державою. Якщо рішення про інтернування або примусове поселення на визначеній території залишається чинним, суд або адміністративний орган повинен періодично, принаймні двічі на рік переглядати справу цієї особи, щоб вносити сприятливі зміни до попереднього рішення, якщо це дозволяють обставини.

Якщо особи, що перебувають під захистом, не заперечують, держава, яка затримує, повинна в найкоротший строк повідомляти державі-покровительці прізвища всіх осіб, що перебувають під захистом, яких було інтерновано або примусово поселено на визначених територіях, або прізвища осіб, яких було звільнено з місць інтернування або примусового поселення. Державу-покровительку слід також у найкоротший строк повідомляти про рішення судів та органів згаданих в абзаці першому цієї статті, дотримуючись таких самих умов.

Стаття 44

Застосовуючи заходи контролю, зазначені в цій Конвенції, держава, яка затримує, не повинна вороже поводитися з біженцями, які фактично не перебувають під захистом жодного уряду, лише на підставі їхньої юридичної належності до держави-супротивниці.

Стаття 45

Особа, що перебувають під захистом, не можуть бути передані державі, яка не є учасницею Конвенції.

Це положення не може перешкоджати репатріації осіб, що перебувають під захистом, або їхньому поверненню до країни їхнього проживання після закінчення воєнних дій.

Особа, що перебувають під захистом, можуть бути передані державою, яка затримує, лише державі, яка є учасницею цієї Конвенції, і лише тоді, коли держава, яка затримує, упевниться в бажанні та спроможності цієї держави виконувати положення Конвенції. Якщо

за таких умов передача осіб, що перебувають під захистом, відбулась, відповідальність за виконання положень Конвенції покладається на державу, яка погодилась їх прийняти протягом періоду, на який вони будуть їй довірені. Однак, якщо ця держава не дотримається положень Конвенції стосовно будь-якого важливого питання, держава, яка здійснила передачу осіб, що перебувають під захистом, повинна після письмового повідомлення держави-покровительки вжити ефективних заходів, щоб виправити ситуацію або повинна звернутися з вимогою про повернення осіб, що перебувають під захистом. Така вимога повинна бути задоволена.

Особу, що перебуває під захистом, за будь-яких обставин не може бути передано країні, де існує можливість її переслідування за політичні чи релігійні переконання.

Положення цієї статті не є перешкодою для видачі осіб, що перебувають під захистом, яких звинувачують у порушенні кримінального законодавства на підставі угод, укладених до початку воєнних дій.

Стаття 46

Обмежувальні заходи, яких ужито стосовно осіб, що перебувають під захистом, будуть скасовані у найкоротший строк після припинення воєнних дій, якщо цього не було зроблено раніше.

Обмежувальні заходи, яких ужито стосовно майна осіб, що перебувають під захистом, будуть скасовані у найкоротший строк після припинення воєнних дій відповідно до законодавства держави, яка затримує.

Розділ III ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ

Стаття 47

Особи, що перебувають під захистом, які знаходяться на окупованій території не будуть у жодному разі та жодним чином позбавлені переваг цієї Конвенції у зв'язку з будь-якими змінами, запровадженими стосовно керівних установ чи управління цією територією внаслідок її окупації, або у зв'язку з будь-якою угодою, укладеною між властями окупованої території та властями окупаційної держави, або у зв'язку з анексією окупаційною державою всієї або частини окупованої території.

Стаття 48

Особи, що перебувають під захистом, які не є громадянами держави, територію якої окуповано можуть скористатися правом залишити цю територію за умови дотримання положень, передбачених статтею 35 і рішення пов'язані з цим повинні прийматися згідно з процедурою, яку встановить окупаційна держава відповідно до зазначеної статті.

Стаття 49

Забороняється, незалежно від мотивів, здійснювати примусове індивідуальне чи масове переселення або депортацію осіб, що перебувають під захистом, з окупованої території на територію окупаційної держави або на територію будь-якої іншої держави, незалежно від того, окупована вона чи ні.

Однак окупаційна держава може здійснювати загальну або часткову евакуацію з певної території, якщо це є необхідним для забезпечення безпеки населення або зумовлено особливо вагомими причинами військового характеру. Проведення таких евакуацій не може передбачати переміщення осіб, що перебувають під захистом, за межі окупованої території за винятком випадків, коли цього неможливо уникнути з матеріальних причин. Особи, яких було

евакуйовано в такий спосіб, повинні бути відправлені додому відразу після припинення воєнних дій на цій території.

Окупаційна держава, що здійснює таке переміщення або евакуацію повинна в межах своїх можливостей максимально забезпечити розміщення осіб, що перебувають під захистом, у належних приміщеннях, а також забезпечити щоб власне переміщення відбувалось у задовільних умовах з погляду санітарії, здоров'я, безпеки та харчування, а також те, що члени однієї сім'ї не будуть розлучені.

Одразу після здійснення переміщень або евакуації, про них слід повідомити державі-покровительці.

Окупаційна держава не повинна затримувати осіб, що перебувають під захистом, на території, що є особливо небезпечною у зв'язку з веденням воєнних дій, за винятком випадків, коли це є необхідним для забезпечення безпеки населення або у зв'язку з особливо вагомими причинами військового характеру.

Окупаційна держава не повинна здійснювати переміщення або депортації частини свого громадянського населення на територію, яку вона окупує.

Стаття 50

Окупаційна держава повинна в співробітництві з державними та місцевими органами влади сприяти належному функціонуванню закладів, відповідальних за піклування про дітей і їхню освіту.

Окупаційна держава повинна вжити всіх необхідних заходів для полегшення процедури встановлення особи дітей та реєстрації їхніх сімейних зв'язків. Вона за будь-яких обставин не повинна змінювати їхнього громадянського статусу або вносити їх до списків підконтрольних їй формувань або організацій.

Якщо місцеві установи виявляться неспроможними забезпечити утримання та освіту дітей, окупаційна держава повинна вжити всіх необхідних заходів, щоб забезпечити ними дітей, які втратили батьків чи були з ними розлучені в результаті війни і які не мають можливості отримати необхідне піклування з боку близького родича або друга; навчання повинно здійснюватися по можливості особами їхньої національності, мови та релігії.

Спеціальний відділ бюро, створеного згідно зі статтею 136 повинен вживати всіх необхідних заходів для встановлення особи дітей, якщо існують сумніви стосовно їхньої особи. Дані про їхніх батьків та інших близьких родичів, якими вони володітимуть необхідно також реєструвати.

Окупаційна держава не повинна перешкоджати реалізації будь-яких преференційних заходів стосовно надання харчування, медичної допомоги та забезпечення захисту постраждалих внаслідок війни, реалізація яких була затверджена до початку окупації з метою сприяння дітям віком до 15 років, вагітним жінкам та матерям дітей віком до 7 років.

Стаття 51

Окупаційна держава не може примушувати осіб, що перебувають під захистом, служити в її збройних чи допоміжних силах. Забороняється будь-який тиск чи пропаганда, спрямовані на забезпечення добровільного вступу на військову службу.

Окупаційна держава не може примушувати до роботи осіб, що перебувають під захистом, яким не виповнилося 18 років, а по досягненню такого віку - лише до такої роботи, яка є необхідною або для забезпечення потреб окупаційної армії, або для забезпечення населення окупованої країни комунальними послугами або продуктами харчування, житлом, одягом,

транспортом або медичними послугами. Особи, що перебувають під захистом, не можуть бути примушені виконувати будь-яку роботу, яка передбачала б їхню участь у військових діях. Окупаційна держава не може вимагати від осіб, що перебувають під захистом, застосовувати силу для забезпечення безпеки приміщень, де вони виконують обов'язкову працю.

Робота повинна виконуватись лише в межах окупованої території, на якій знаходяться такі особи. Кожна така особа, наскільки це можливо, повинна бути залишена на своєму звичайному місці роботи. Робота повинна належним чином оплачуватись та відповідати фізичним та інтелектуальним можливостям працівників. Дія чинного в окупованій країні законодавства, яким регулюються умови та гарантії праці, зокрема стосовно оплати праці, робочих годин, обладнання, попередньої підготовки та компенсації за виробничі травми та професійні захворювання, поширюється на осіб, що перебувають під захистом, залучених до робіт, зазначених в цій статті.

У жодному разі примусове залучення до праці не повинно призводити до участі працівників в організаціях військового або напіввійськового характеру.

Стаття 52

Жодний контракт, угода чи положення не можуть обмежувати права працівника, добровільного чи недобровільного, де б він не знаходився, звертатися до представників держави-покровительки з проханням про її покровительство.

Будь-які заходи, що мають на меті спричинити безробіття чи обмежити можливості працевлаштування для працівників окупованої території, щоб примусити їх працювати на окупаційну державу, забороняються.

Стаття 53

Будь-яке знищення окупаційною державою рухомого чи нерухомого майна, що є індивідуальною або колективною власністю приватних осіб чи держави, або інших громадських установ чи соціальних або кооперативних організацій забороняється, за винятком випадків, коли це є необхідним для проведення воєнних операцій.

Стаття 54

Окупаційній державі забороняється змінювати статус посадових осіб чи суддів на окупованих територіях або вживати стосовно них будь-яких заходів примусу, якщо вони утримуватимуться від виконання своїх обов'язків з міркувань совісті.

Ця заборона не становить перешкоди для виконання абзацу другого статті 51. Вона не впливає на право окупаційної держави звільняти посадових осіб з посад, які вони обіймають.

Стаття 55

Окупаційна держава зобов'язана за допомогою усіх наявних засобів забезпечувати населення продуктами харчування та медичним матеріалами; зокрема, постачати необхідні продукти харчування, медичні матеріали та інші припаси, якщо ресурсів окупованої території виявиться недостатньо.

Окупаційна держава може реквізувати харчові та інші припаси, а також медичні матеріали, що знаходяться на окупованій території виключно для потреб окупаційних сил та співробітників адміністрації і лише враховуючи потреби громадянського населення. За умов дотримання положень інших міжнародних конвенцій, окупаційна держава повинна вжити заходів для забезпечення справедливої компенсації будь-якої реквізиції.

Держава-покровителька має право будь-коли здійснити перевірку стану постачання продуктів харчування та медичних матеріалів на окупованій території, за винятком випадків, коли діють тимчасові обмеження, спричинені особливо важливими воєнними потребами.

Стаття 56

Окупаційна держава зобов'язана за допомогою всіх наявних засобів та в співробітництві з державними та місцевими органами влади забезпечувати та підтримувати діяльність медичних та лікарняних установ, а також забезпечити та підтримувати на окупованій території умови задовільні з погляду охорони здоров'я та санітарії, зокрема, вдаючись до вживання та проведення профілактичних та запобіжних заходів, необхідних для запобігання поширенню інфекційних захворювань та епідемій. Медичному персоналу усіх категорій буде дозволено виконувати свої обов'язки.

При створенні нових лікарень на окупованій території за відсутності тут компетентних органів, окупаційна влада повинна, якщо це необхідно, офіційно визнати ці лікарні згідно зі статтею 18. За подібних обставин окупаційна влада повинна також офіційно визнати медичний персонал та транспортні засоби відповідно до положень статей 20 та 21.

Ухвалюючи рішення про проведення заходів з охорони здоров'я та забезпечення задовільних санітарних умов та під час реалізації цих заходів окупаційна держава повинна враховувати моральні та етичні вимоги населення окупованої території.

Стаття 57

Окупаційна держава може реквізувати громадські лікарні лише тимчасово і лише в разі нагальної потреби в лікуванні поранених та хворих військовослужбовців за умови, що своєчасно буде вжито належних заходів стосовно забезпечення догляду та лікування пацієнтів, що знаходяться у цих лікарнях, а також для забезпечення потреби громадянського населення у лікарняному догляді.

Майно та запаси громадських лікарень не можуть бути реквізовані доти, доки вони є необхідними для потреб громадянського населення.

Стаття 58

Окупаційна держава повинна дозволити релігійним служителям надавати духовну підтримку їхнім одновірцям.

Окупаційна держава також прийматиме посилки, у яких містяться книжки та предмети, необхідні для задоволення релігійних потреб, та сприятиме їхньому розповсюдженню на окупованій території.

Стаття 59

Якщо усе або частина населення окупованої території отримують недостатній обсяг постачань, окупаційна держава повинна погодитись вжити заходів, спрямованих на надання підтримки цьому населенню і повинна сприяти реалізації цих заходів усіма наявними у неї засобами.

Така допомога може надходити як з боку держав, так і з боку незалежних гуманітарних організацій, таких, як Міжнародний комітет Червоного Хреста, і повинна, зокрема, передбачати забезпечення посилками, що містять продукти харчування, медичні матеріали та одяг.

Усі Договірні Сторони повинні дозволити вільне перевезення таких посилок та забезпечити їхню охорону.

Держава, яка надає право на вільне ввезення посилок на територію, окуповану супротивною стороною, повинна, однак, мати право на огляд посилок та контроль за їхнім перевезенням відповідно до визначеного строку та маршруту, і за сприяння держави-покровительки пересвідчитись, що ці посилки використовуватимуться для надання допомоги населенню, яке її потребує, а не в інтересах окупаційної держави.

Стаття 60

Вантажі допомоги жодним чином не позбавляють окупаційну державу зобов'язань, що покладаються на неї відповідно до статей 55, 56 та 59. Окупаційна держава не повинна в жодному разі змінювати призначення цих вантажів, за винятком випадків, коли в цьому є особлива потреба, в інтересах населення окупованої території та за згодою держави-покровительки.

Стаття 61

Розповсюдження вантажів допомоги, зазначених у попередніх статтях повинно здійснюватись за сприяння та під контролем держави-покровительки. Цей обов'язок може бути передано нейтральній державі, Міжнародному комітету Червоного Хреста чи будь-якій іншій незалежній гуманітарній організації за згодою окупаційної держави та держави-покровительки.

Такі вантажі допомоги звільняються від усіх видів оплат, податків та митних зборів, за винятком випадків, коли це необхідно в інтересах економіки цієї території.

Усі сторони контракту повинні докладати всіх зусиль, щоб дозволити безоплатне перевезення та транспортування вантажів допомоги, що направляються на окуповані території.

Стаття 62

Коли це не суперечить особливим вимогам безпеки, особи, що перебувають під захистом, зможуть також отримувати допомогу, що надсилається їм особисто.

Стаття 63

За умов дотримання тимчасових та виняткових заходів, які запроваджуються окупаційною державою з особливо важливих міркувань безпеки:

а) визнані національні Товариства Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева та Сонця) матимуть змогу продовжувати свою діяльність, яка відповідає принципам Червоного Хреста, визначеним на міжнародних конференціях організації Червоного Хреста. Іншим організаціям з надання допомоги буде дозволено продовжувати їхню гуманітарну діяльність за таких самих умов;

б) Окупаційна держава не має права вимагати будь-якої зміни персоналу чи структури цих організацій, що може негативно позначитись на згаданій вище діяльності.

Таким самим принципам повинна відповідати діяльність персоналу чи спеціальних організацій невійськового характеру, які вже існують або можуть бути засновані з метою забезпечення умов життя громадянського населення шляхом сприяння функціонуванню основних служб громадського користування, розподілення допомоги та організації рятувальних операцій.

Стаття 64

Кримінальне законодавство окупованої території залишається чинним, за винятком випадків, коли дія його скасовується або призупиняється окупаційною державою, якщо це

законодавство становить загрозу безпеці окупаційної держави або є перешкодою виконання цієї Конвенції. Враховуючи згадане вище, та з огляду на необхідність забезпечення ефективного судочинства, суди окупованої території продовжуватимуть виконувати свої функції стосовно розгляду правопорушень, визначених цим законодавством.

Окупаційна держава, однак, може поширювати на населення окупованої території дію положень, які є необхідними для виконання нею зобов'язань, що покладаються на неї відповідно до цієї Конвенції, підтримання ефективного управління територією, забезпечення безпеки окупаційної держави, особового складу та власності окупаційних сил та адміністрації, а також об'єктів та комунікаційних ліній, які ними використовуються.

Стаття 65

Положення про кримінальну відповідальність, які ухвалюються окупаційною державою можуть набирати чинності лише після того, як їх опубліковано та доведено до відома населення їхньою рідною мовою. Ці положення не повинні мати зворотної сили.

Стаття 66

У разі порушення положень про кримінальну відповідальність, ухвалених окупаційною державою на підставі абзацу другого статті 64, окупаційна держава може передавати обвинувачених своїм неполітичним військовим судам, які належним чином організовані за умови їхнього розташування в окупованій країні. Апеляційні суди повинні функціонувати переважно на території окупованої країни.

Стаття 67

Суди повинні діяти лише відповідно до тих законодавчих положень, які були чинними до моменту скоєння правопорушення і які відповідають загальним принципам права, зокрема принципу відповідності покарання правопорушенню.

Стаття 68

Якщо особи, що перебувають під захистом, скоюють правопорушення з метою завдання шкоди виключно окупаційній державі і якщо це правопорушення не є замахом на життя чи фізичну недоторканість представників особового складу окупаційних військ чи адміністрації, не становить серйозної колективної загрози й не завдає великої шкоди майну окупаційних військ або адміністрації чи об'єктам, які ними використовуються, то такі особи підлягають інтернуванню або ув'язненню, за умови, що строк цього інтернування або ув'язнення є відповідним ступеню важкості скоєного ними правопорушення. Крім того, інтернування або ув'язнення повинні бути єдиними видами покарання, що передбачають позбавлення волі, які застосовуватимуться до осіб, що перебувають під захистом, у разі скоєння ними згаданих вище правопорушень. Суди, дія яких передбачена статтею 66 цієї Конвенції мають право на власний розсуд замінити ув'язнення інтернуванням на той самий строк.

Положення про кримінальну відповідальність, ухвалені окупаційною державою згідно зі статтями 64 та 65 можуть передбачати покарання осіб, що перебувають під захистом, через смертну кару лише у разі визнання їх винними у шпіонажі, здійсненні серйозних актів диверсії проти військових об'єктів окупаційної держави або скоєнні умисних правопорушень, які призвели до смерті однієї чи більше осіб, та за умови, що законодавство окупованої території, яке було чинним до початку окупації передбачало покарання через смертну кару за скоєння таких злочинів.

Смертний вирок особі, що перебуває під захистом, може бути призначений лише тоді, коли суд приділив особливу увагу тому, що обвинувачений не є громадянином окупаційної держави, а отже, – не є пов'язаним з нею жодними зобов'язаннями вірності.

У жодному разі смертної кари не може бути призначено особі, що перебуває під захистом, яка на момент скоєння злочину не досягла 18-річного віку.

Стаття 69

У всіх випадках строк попереднього ув'язнення буде зараховуватися до будь-якого строку тюремного ув'язнення, до якого було засуджено особу, що перебуває під захистом.

Стаття 70

Окупаційна держава не має права здійснювати арешт, переслідування або висувати обвинувачення проти осіб, що перебувають під захистом, за вчинки або переконання скоєні або виражені ними до початку окупації або протягом періоду її тимчасового припинення, за винятком випадків порушення законів або звичаїв війни.

Арешт, переслідування, висунення обвинувачень та депортація за межі окупованої території громадян окупаційної держави, які до початку конфлікту шукали притулок на окупованій території можуть здійснюватись лише в разі скоєння ними злочину після початку воєнних дій, або за кримінальні злочини, скоєні до початку воєнних дій, за які згідно із законодавством окупованої держави передбачалась би видача злочинця у мирний період.

Стаття 71

Компетентні судові органи окупаційної держави не мають права виносити будь-якого вироку без розгляду справи відповідно до встановленого процесуального порядку.

Особам, проти яких висунуто обвинувачення з боку окупаційної держави, слід негайно повідомити про це в письмовій формі, зрозумілою для них мовою з викладом усіх подробиць обвинувачення, яке проти неї висувається та притягнути її до судової відповідальності у найкоротший строк. Державі-покровительці повинно бути повідомлено про будь-яке переслідування, розпочате окупаційною державою проти особи, що перебуває під захистом, у зв'язку із скоєнням ними злочинів, за які передбачається покарання через смертний вирок або ув'язнення на строк понад два роки; окупаційна держава повинна мати змогу будь-коли отримувати інформацію про стан проведення таких переслідувань. Крім того, держава-покровителька матиме право отримати на її вимогу усі дані про ці судові справи або інші переслідування, розпочаті окупаційною державою проти особи, що перебуває під захистом.

Повідомлення державі-покровительці, як це передбачено в абзаці другому цієї статті, повинно бути надіслане негайно й у будь-якому разі держава-покровителька повинна отримати його за три тижні до початку першого слухання справи. Слухання справи не може розпочатись, якщо до його початку не було надано доказів про повне виконання положень цієї статті. Це повідомлення повинно містити такі дані:

- a) дані про особу обвинуваченого;
- b) місце перебування або ув'язнення;
- c) детальна інформація про висунуті обвинувачення (із зазначенням постанов про кримінальну відповідальність, на яких базується обвинувачення);
- d) найменування суду, де буде проходити слухання справи;
- e) місце та дата першого слухання.

Стаття 72

Обвинувачені мають право надати докази, необхідні для їхнього захисту, зокрема викликати до суду свідків. Вони повинні мати право на допомогу кваліфікованого

правозахисника за власним вибором, який повинен мати змогу вільно відвідувати обвинуваченого та повинен бути забезпечений усіма необхідними засобами для підготовки захисту.

Якщо обвинувачений не обирає захисника сам, то держава-покровителька може йому його надати. Коли проти особи висувається обвинувачення у скоєнні серйозного злочину і за відсутності держави-покровительки, окупаційна держава за згодою обвинуваченого повинна надати йому захисника.

Обвинуваченому повинні бути надані послуги перекладача як під час попереднього розслідування, так і під час слухання справи в суді, за винятком випадків, коли обвинувачений добровільно відмовляється від таких послуг. Вони мають право у будь-який момент відмовитися від послуг перекладача або попросити його замінити.

Стаття 73

Засуджений має право на подання апеляції у порядку визначеному законодавством згідно з яким діє суд. Він повинен бути цілком поінформований про своє право на подання апеляції або оскарження, а також про строк, протягом якого він може скористатися цим правом.

Кримінально-процесуальна процедура, передбачена цим розділом, повинна застосовуватись, наскільки це можливо, до процедури оскарження. Якщо в законодавстві, відповідно до якого діє суд, немає положень, якими регулюється процедура оскарження, засуджений матиме право на оскарження вироку у відповідних органах окупаційної держави.

Стаття 74

Представники держави-покровительки мають право бути присутніми на будь-якому засіданні суду, де розглядається справа особи, що перебуває під захистом, окрім виняткових випадків, коли слухання проходитиме за зачиненими дверима в інтересах безпеки окупаційної держави, про що вона повинна повідомити державі-покровительці. Повідомлення про місце та дату проведення слухання повинно бути надіслане державі-покровительці.

Про всі вироки, якими передбачається смертна кара або ув'язнення строком понад два роки, слід у найкоротший строк повідомляти державі-покровительці із зазначенням підстав, на яких було винесено вирок. У повідомленні повинно міститись посилання на повідомлення, зроблене відповідно до статті 71, а в разі винесення вироку, яким передбачається ув'язнення, також бути зазначене місце відбування строку ув'язнення. Записи про інші вироки, крім тих, які зазначено вище, повинні зберігатись у суді та надаватись для перегляду представникам держави-покровительки. Строк, установлений для подання оскарження в разі винесення вироку, яким передбачається смертна кара або ув'язнення строком на два роки й більше не повинен розпочинатися доти, доки держава-покровителька не отримає повідомлення про винесення вироку.

Стаття 75

У жодному разі людина, що була засуджена до смертної кари, не повинна бути позбавлена права звертатися з проханням про помилування.

Жодного смертного вироку не буде виконано до завершення шестимісячного періоду з моменту, коли держава-покровителька отримає повідомлення про остаточне рішення суду, що підтверджує смертну кару чи рішення про відмову стосовно помилування.

В окремих випадках, коли через надзвичайні обставини виникає підготовлена загроза для безпеки чи для збройних сил окупаційної держави, шестимісячний період до виконання вироку про смертну кару може бути зменшено. Державі-покровительці буде завжди

повідомлено про таке скорочення строку, та вона завжди буде мати достатньо часу та можливість звернутися з пропонуванням до компетентних окупаційних органів.

Стаття 76

Особи, що перебувають під захистом, обвинувачені в скоєнні злочину, повинні знаходитися в окупованій країні, а в разі засудження повинні там само відбувати строк покарання. Вони повинні бути, якщо це можливо, відділені від інших ув'язнених, причому для них повинно бути встановлено санітарний та харчовий режими, що є достатніми для підтримання їхнього здоров'я та відповідають режимам в'язниць окупованої країни.

Вони повинні отримувати таку медичну допомогу, яку вимагає стан їхнього здоров'я.

Їм буде дозволено користуватись духовною підтримкою, яка б могла їм допомогти.

Жінки будуть утримуватись в окремих приміщеннях та за ними будуть наглядати безпосередньо жінки.

Буде взято до уваги запровадження спеціального режиму для неповнолітніх.

Особи, що перебувають під захистом і є в'язнями, будуть мати право отримувати візити від делегатів держави-покровительки та Міжнародного комітету Червоного Хреста, згідно з положеннями статті 143.

Такі особи мають право отримувати, принаймні, одну посилку з предметами допомоги на місяць.

Стаття 77

Особи, що перебувають під захистом, які були обвинувачені або визнані судом винними та які знаходяться на окупованій території, після закінчення строку окупації повинні бути передані відповідним органам на визволеній території разом з заведеними на них справами.

Стаття 78

Якщо окупаційна держава через причини збереження безпеки визнає необхідним вжити заходів стосовно осіб, що перебувають під захистом, найбільше, що вона може застосувати – це змушено поселити їх у визначеному місці чи інтернувати.

Рішення стосовно вимушеного переселення чи інтернування повинні бути ухвалені згідно з нормативною процедурою, яка повинна бути визначена окупаційною державою згідно з положеннями цієї Конвенції. Ця процедура повинна передбачати право на апеляцію з боку заінтересованих сторін. Рішення стосовно апеляції будуть прийматися в якомога швидші строки.

Якщо рішення залишатимуться в силі, вони стануть предметом періодичного перегляду, по можливості через кожні шість місяців компетентними органами, що створює держава.

Особи, що перебувають під захистом, яких вимушено переселяють, а отже змушують покинути місця їхнього проживання, будуть користуватися всіма перевагами, що згадані в статті 39 цієї Конвенції.

Розділ IV

ПРАВИЛА, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПОВОДЖЕННЯ З ІНТЕРНОВАНИМИ

Глава I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 79

Сторони конфлікту можуть інтернувати осіб, що перебувають під захистом, лише згідно з положеннями статей 41, 42, 43, 68 та 78.

Стаття 80

Інтерновані цілком зберігають свою громадянську правоспроможність і можуть її використовувати настільки, наскільки це дозволяє статус інтернованого.

Стаття 81

Сторони конфлікту, до яких будуть інтерновані особи, що перебувають під захистом, зобов'язані забезпечити безоплатне утримання цих осіб та медичну допомогу, якої потребує стан їхнього здоров'я.

Жодних вирахувань із грошової допомоги, заробітних плат чи виплат інтернованим не повинно бути використано для цілей виплат зазначених вище витрат.

Держава, яка затримує, повинна забезпечувати підтримку всіх утриманців інтернованих, якщо ці утриманці не мають достатніх засобів існування чи неспроможні забезпечити свою життєдіяльність.

Стаття 82

Держава, яка затримує, буде, наскільки це можливо, розселяти інтернованих відповідно до їхньої національності, мови та звичаїв. Інтерновані, що є громадянами однієї й тієї самої країни, не будуть поселені окремо лише через мовну різницю.

Протягом усього періоду інтернування члени однієї сім'ї, особливо батьки та діти будуть проживати разом, за винятком випадків, коли через стан здоров'я, місце роботи чи застосування положень глави IX цього розділу розлучення буде необхідним і матиме тимчасовий характер. Інтерновані мають право вимагати, щоб їхні діти, які залишилися на свободі без опіки батьків, були інтерновані разом з ними.

Завжди, коли це можливо, члени інтернованої сім'ї повинні жити в одному приміщенні, але окремо від інших інтернованих; їм повинні бути надані необхідні умови для сімейного життя.

Глава II МІСЦЯ ІНТЕРНУВАННЯ

Стаття 83

Держава, яка затримує, не створює місць інтернування в районах, де особливо є небезпеки війни.

Держава, яка затримує, передасть всю необхідну інформацію стосовно географічного розташування місць, де знаходяться інтерновані ворожим державам за допомогою держав-покровительок.

Кожного разу, коли це дозволяють міркування військового порядку, табори для інтернованих, повинні бути позначені літерами ІС таким чином, щоб протягом дня їх чітко було видно з повітря. Хоча заінтересовані держави можуть домовитися про інший спосіб позначення. Жодне інше місце окрім табору для інтернованих не може бути позначено таким самим чином.

Стаття 84

Інтерновані повинні бути поселені окремо від полонених та осіб, позбавлених волі по інших причинах та мати окремі органи управління.

Стаття 85

Держава, яка затримує, повинна вжити всіх можливих та необхідних заходів з метою забезпечення особам, що перебувають під захистом, з самого початку їхнього інтернування поселення в будівлях чи інших приміщеннях, що забезпечують повну гарантію задоволення гігієнічних потреб та потреб здоров'я, забезпечують надійний захист від суворих кліматичних умов та наслідків війни. У жодному разі місця поселення інтернованих не повинні знаходитися в екологічно небезпечних зонах, або в місцях з несприятливими для інтернованих кліматичними умовами. В тих випадках, коли особи, що перебувають під захистом, тимчасово інтерновані до екологічно небезпечного місця, або до місця з небезпечними для здоров'я кліматичними умовами, вони повинні бути переселені до місця з ліпшими умовами, як тільки це стане можливим.

Приміщення повинні бути цілком захищені від вологості, належним чином опалюватися та мати освітлення, особливо в години сутінок. Приміщення для сну повинні бути достатньо просторими і добре провітрюватися, інтерновані повинні мати постільні речі та достатню кількість ковдр, з урахуванням кліматичних умов, віку, статі та стану здоров'я інтернованих.

Інтерновані будуть користуватись, незалежно від годин доби, санітарними зручностями, що відповідають санітарним вимогам і чистота яких постійно підтримується. Вони будуть забезпечені необхідною кількістю води та мила для щоденного туалету та прання особистої білизни; їм також будуть забезпечені прилади та можливості для досягнення цих цілей. Крім того, вони повинні мати можливість приймати душ чи ванну. Їм потрібно надавати час, необхідний для прання та прибирання приміщень.

В тих випадках, коли як виняток як тимчасовий захід необхідно поселити інтернованих жінок, що не є членами однієї сім'ї, в одному приміщенні з інтернованими чоловіками, їм обов'язково необхідно надати окремі місця для сну та санітарні установки.

Стаття 86

Держава, яка затримує, повинна забезпечити інтернованих необхідним приміщенням для проведення релігійних обрядів, незалежно від їхнього віросповідання.

Стаття 87

Щоб інтерновані мали змогу купити продовольчі товари та предмети повсякденного користування, що можуть поліпшити їхнє життя і побут, зокрема мило й тютюнові вироби, за цінами, не вищими, ніж ті, що існують на місцевих ринках, в місцях, де проживають інтерновані, повинні бути встановлені ларьки, за винятком місць, де існують інші можливості задоволення таких потреб.

Прибутки від продаж у ларьках буде направлено до фонду матеріальної підтримки, який повинно бути створено в кожному місці інтернування, та буде використано на користь інтернованих, що знаходяться в цій місцевості. Комітет з питань інтернованих, створення якого передбачено статтею 102, має право здійснювати перевірку ведення справ в ларьках та використання коштів фонду.

У разі закриття місця інтернування, кошти фонду матеріальної підтримки будуть направлені в інший фонд, створений в місці інтернування людей такої самої національності,

або, коли такого місця не існує, до центрального фонду матеріальної підтримки що діє на користь усіх інтернованих, які залишаються під владою держави, яка затримує.

У разі загального визволення зазначені вище кошти залишаються державі, де перебували інтерновані, якщо між державами не існує іншої угоди.

Стаття 88

З метою забезпечення необхідного захисту в місцях інтернувань, де існує загроза повітряних нападів та інших проявів воєнних дій, належним чином та в достатній кількості повинні бути побудовані захисні споруди. Під час тривоги інтерновані можуть вільно якомога швидше скористуватись захисними спорудами, за винятком тих, хто залишився захищати місця проживання від небезпеки, що виникла. Усі заходи з метою захисту населення будуть спрямовані й на захист інтернованих.

Усі місця інтернувань повинні бути обладнані протипожежними приладами безпеки.

Глава III

ХАРЧУВАННЯ ТА ОДЯГ

Стаття 89

Щоденний харчовий раціон інтернованих повинен бути достатнім по кількості, якості та різноманіттю, щоб забезпечити нормальний стан здоров'я та запобігання явищам, пов'язаним з недостатнім харчуванням. Треба враховувати звичний для інтернованих режим харчування.

Крім того, інтернованим повинна надаватися можливість самим готувати їжу з додаткових харчів, які вони мають.

Інтерновані будуть забезпечені необхідною кількістю питної води. Повинно бути дозволено паління тютюнових виробів.

Інтерновані, що працюють, будуть отримувати додаткові харчі залежно від об'єму роботи, яку вони виконують.

Вагітні, жінки, що годують дітей груддю та діти до п'ятнадцяти років повинні отримувати додаткові харчі залежно від їхніх фізіологічних потреб.

Стаття 90

Після позбавлення волі інтернованим повинно бути надано можливість забезпечити себе необхідним одягом, взуттям та змінною білизною, а надалі можливість самозабезпечення речами, які вони потребують. Якщо інтерновані не мають необхідного одягу (потрібно враховувати кліматичні умови) і не мають можливості його дістати, держава, яка затримує, зобов'язана безоплатно забезпечити їм цей одяг.

Одяг, яким держава, яка затримує, забезпечить інтернованих, чи зовнішні позначки на ньому не повинні мати образливого характеру чи викликати насміхання.

Працівники отримують відповідні знаряддя праці, зокрема захисний одяг, якщо цього вимагає характер праці.

Глава IV

ГІГІЄНА ТА МЕДИЧНА ДОПОМОГА

Стаття 91

В кожному місці інтернування буде створено відповідний лазарет під керівництвом кваліфікованого лікаря, де інтерновані зможуть отримати необхідну допомогу і де їм буде забезпечено необхідний режим харчування. Для тих, хто страждає на інфекційні та психічні хвороби будуть створені спеціальні ізолятори.

Інтернованих, серед яких є породіллі, особи, що страждають від серйозних захворювань, чи стан яких потребує спеціального лікування, хірургічного втручання або стаціонарного догляду, повинні прийняти будь-які медичні установи, де їм буде забезпечено необхідний догляд, що за якістю дорівнює догляду звичайного населення.

Медична допомога інтернованим буде переважно надаватися медичним персоналом тієї самої національності, що й інтерновані.

Інтернованим не можна заважати приходити на обстеження до медичних установ. Медичні органи влади держави, яка затримує, буде видавати на запит інтернованого офіційний медичний лист, у якому буде описано характер хвороби чи поранення та строки наданого лікування. Копію цього листа буде надіслано до Центрального агентства, передбаченого в статті 140.

Лікування, зокрема забезпечення необхідними приладами для підтримання здоров'я інтернованих, у тому числі зубними протезами та окулярами, повинно надаватися безоплатно.

Стаття 92

Медичний огляд інтернованих здійснюватиметься, принаймні, один раз на місяць. Метою таких оглядів буде, зокрема, перевірка загального стану здоров'я, харчування та гігієни інтернованих та виявлення заразних хвороб, особливо венеричних, туберкульозу та малярії. Таки огляди включатимуть в себе, зокрема, перевірку ваги кожного інтернованого та щорічний рентген.

Глава V

РЕЛІГІЯ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ТА ФІЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття 93

Інтернованим буде надано повну свободу у виконанні релігійних обрядів, зокрема відвідування церемоній, що пов'язані з їхньою вірою, за умови, що вони не будуть порушувати правил дисципліни, визначених керівництвом інтернованих.

Виконувачам релігійних обрядів буде дозволено вільно виконувати свою місію серед єдиновірців. З цією метою держава, яка затримує, забезпечує їхній рівний розподіл між місцями інтернувань, де інтерновані розмовляють однією мовою та належать до однієї релігії. Якщо виникає проблема недостатньої кількості виконувачів релігійних обрядів, держава, яка затримує, надасть їм усі необхідні умови, зокрема транспортні засоби, щоб вони могли пересуватися з одного місця до іншого, вони також будуть мати право відвідувати інтернованих, що знаходяться в лікарні. Виконувачі релігійних обрядів будуть вести вільне листування стосовно релігійних культів з релігійними управліннями країни, де перебувають інтерновані, і, наскільки це можливо, з міжнародними релігійними організаціями, що належать до цієї самої віри. Норми цього листування не підпадають під статтю 107, але передбачені статтею 112.

Коли інтерновані не отримують необхідної духовної допомоги з боку виконувачів релігійних обрядів, або існує недостатня кількість останніх, місцеві релігійні органи цієї самої віри можуть призначати виконувачів релігійних обрядів релігії інтернованих, або, якщо це можливо з погляду релігії, виконувачів обрядів подібної релігії чи кваліфікованих в цих

питаннях осіб, попередньо узгодивши кандидатів з владними представниками держави, яка затримує. Особа, що взяла на себе повноваження виконувача релігійних обрядів, користуватиметься всіма привілеями, що відповідають цій посаді. Призначені таким чином особи повинні дотримуватись усіх правил держави, яка затримує, установлених з метою підтримання дисципліни та безпеки.

Стаття 94

Держави, яка затримує, сприятиме інтелектуальній, освітній та спортивній діяльності, потребам у розважаннях серед інтернованих, а також залишати для них право вибору стосовно участі в подібних заходах. Вона повинна вжити всіх практичних заходів з метою забезпечення сприяння такої діяльності, зокрема шляхом надання відповідних приміщень.

Інтернованим будуть забезпечені можливості продовжувати навчання чи розпочати нове. повинно бути забезпечено можливість навчання дітей та підлітків. Вони будуть відвідувати школи в місцях інтернувань чи за їхніми межами.

Інтерновані будуть мати змогу займатися фізкультурою, спортом та грати в спортивні ігри на свіжому повітрі. З цією метою буде надано достатню кількість відкритої території в усіх місцях інтернування. Для дітей та підлітків також буде відведено спеціальні ділянки.

Стаття 95

Держава, яка затримує, може використовувати інтернованих як працівників лише за їхнім бажанням. Виконання роботи, яка була б примусовою для осіб, що перебувають під захистом та не є інтернованими, а отже означала порушення статті 40 чи 51 цієї Конвенції, та робота, що носить образливий чи принизливий характер, забороняється в будь-якому разі.

Після закінчення шеститижневого періоду роботи інтернований має право в будь-який момент припинити працювати, попередивши керівництво про таке рішення за вісім тижнів.

Ці положення не є перешкодою для держави, яка затримує, зобов'язувати інтернованих лікарів, дантистів та інший медичний персонал займатися їхньою професійною діяльністю на користь спів інтернованих, зобов'язувати інтернованих керувати та підтримувати місця інтернувань у належному стані та використовувати таких осіб у роботі на кухні та у виконанні іншої господарської діяльності, а також використовувати їх в діяльності, пов'язаній із захистом інтернованих від повітряних бомбардувань та інших небезпек війни. Хоча неможна інтернованого змушувати виконувати діяльність, на виконання якої він фізично не здатний згідно з діагнозом лікаря, призначеного адміністрацією.

Держава, яка затримує, бере на себе повну відповідальність за умови на робочому місці, медичну допомогу, виплату заробітних плат, страхування нещасних випадків та хвороб, пов'язаних з трудовою діяльністю. Умови праці та рівень компенсацій повинні відповідати нормам національного законодавства та існуючій практиці; у жодному разі вони не повинні бути гіршими, ніж ті, що існують у цьому регіоні. Рівень заробітної плати визначається на основі справедливих засад угоди між інтернованими та державою, яка затримує, і, якщо необхідно, й іншими роботодавцями окрім держави, яка затримує, причому угодою передбачається безоплатне утримання інтернованих та надання медичної допомоги, якої вимагає стан здоров'я інтернованих. Інтернованим, що призначені на постійне виконання робіт, зазначених в абзаці третьому цієї статті, буде виплачуватися заробітна плата, що справедливо відповідає їхній діяльності. Умови праці та рівень компенсацій за нещасні випадки та хвороби, пов'язані з професійною діяльністю, не повинні бути нижчими, ніж ті, що отримують працівники цього самого району, під час виконання суміжної діяльності.

Стаття 96

Вся команда працівників підпорядковується відповідному місцю інтернування. Компетентні органи влади держави, яка затримує, та коменданти місць інтернувань несуть відповідальність за виконання положень цієї Конвенції серед команд працівників. Комендант зобов'язаний вести список членів підпорядкованих йому робочих груп та повідомлювати про його склад делегатам держави, яка затримує, Міжнародного комітету Червоного Хреста та інших гуманітарних організацій, які можуть прибути з візитом до місць інтернувань.

Глава VI ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ ТА ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ

Стаття 97

Інтернованим буде дозволено залишити при собі речі власного користування. Гроші, чеки, цінні папери тощо, коштовні речі можуть бути відібрані лише відповідно визначеній процедурі. У такому разі інтернованим буде видано детальну розписку.

Грошові суми буде перераховано на особовий рахунок інтернованого відповідно статті 98; вони не можуть бути обміняні на іншу валюту, якщо цього не вимагає законодавство, що діє на території, де перебуває інтернований, чи власник сам не бажає цього.

Не можна забирати пам'ятні речі чи ті, що мають суб'єктивну цінність.

Обшук інтернованих жінок може здійснюватись лише жінками.

Після визволення чи репатріації, інтернованим буде повернено всі речі, грошові кошти в еквіваленті, що дорівнює сумі на їхньому особовому рахунку, відповідно статті 98, чи інші коштовності, які були відібрані під час інтернування, за винятком речей, які повинні залишитись на території держави, яка затримує, згідно із чинним законодавством. Якщо приватна річ інтернованого не була йому видана, він отримає детальну розписку.

Сімейні документи чи документи, що посвідчують особу, відбираються лише під розписку. У жодному разі інтернований не може залишитися без документа, що посвідчує особу. Коли інтернований не має такого документа, вони отримують спеціальні посвідчення, що видаються органами влади, які затримують.

Інтерновані можуть мати при собі визначену суму грошей готівкою чи у вигляді купонів, так щоб вони мали змогу зробити покупки.

Стаття 98

Всі інтерновані будуть отримувати виплати на придбання таких товарів як тютюн, туалетні речі тощо. Таки виплати можуть надаватись у вигляді кредитів чи купонів на покупки.

Крім того, інтерновані можуть отримувати матеріальну допомогу від держави-батьківщини, від держав-покровительок, від організацій, що можуть надати їм допомогу, чи від своїх сімей, а також прибуток від власності згідно із законодавством держави, яка затримує. Розмір матеріальної допомоги, що надходить з батьківщини, повинен бути рівним для кожної категорії інтернованих (інваліди, хворі, вагітні жінки тощо), і під час визначення розміру допомоги, що встановлює ця держава, та її розподілу державою, яка затримує, не повинно бути дискримінації інтернованих, що забороняється статтею 27 цієї Конвенції.

Державою, яка затримує, для кожного інтернованого повинен бути відкритий особовий рахунок, до якого будуть записуватись всі виплати, згадані в цій статті, заробітна плата, отримані грошові перекази. До його рахунка буде також внесено вираховані суми, які він міг

би використати згідно із законодавством, що є чинним на території інтернування. Інтерновані матимуть усі можливості, сумісні з чинним законодавством на такій території для переказів коштів сім'ям та особам, що залежать від них матеріально. Вони можуть знімати з рахунка кошти, необхідні для забезпечення особистих потреб, в рамках визначених державою, яка затримує. Їм буде надано можливість будь-коли ознайомитися зі своїми рахунками та отримати їхні копії. Про стан рахунків на вимогу повідомляється державі-покровительці; рахунок переводиться разом з інтернованою особою.

Глава VII

КЕРІВНИЦТВО ТА ДИСЦИПЛІНА

Стаття 99

Кожне місце інтернування буде підпорядковане відповідальному офіцеру з регуляторних військових сил чи регуляторної цивільної адміністрації держави, яка затримує. Офіцер, що керує місцем інтернування, повинен мати текст цієї Конвенції офіційною мовою чи офіційною мовою країни та відповідати за її виконанням. Керуючий персонал повинен бути ознайомлений з положеннями цієї Конвенції та дотримуватись їхнього виконання.

Текст цієї Конвенції та угод, укладених на її підставі, буде розміщено в місцях інтернувань мовою, зрозумілою інтернованим, чи знаходитиметься в Комітеті інтернованих.

Інтерновані будуть інформовані про різноманітні правила, накази, повідомлення та публікації зрозумілою для них мовою.

Всі накази та команди, спрямовані на інтернованих, також повинні віддаватися зрозумілою для них мовою.

Стаття 100

Норми дисципліни в місцях інтернування повинні бути сумісними з принципами гуманності й ні за яких обставин не передбачати правил, які спричиняли б інтернованим фізичне напруження, що ставило б під загрозу їхнє здоров'я, чи передбачали фізичне чи моральне знущання. Позначення інтернованих шляхом татуювання чи інших знаків на тілі заборонено.

Зокрема, забороняється змушувати інтернованих довго стояти, постійно перевіряти їх за списком, карати фізичними та військовими вправами чи обмежувати доступ до харчування.

Стаття 101

Інтерновані мають право представляти органам влади, під юрисдикцією яких вони перебувають, будь-яку петицію стосовно умов інтернування, яким вони підлягають.

Вони також мають право подавати заяви без обмежень через Комітет інтернованих, або, якщо вони вважають це за необхідне, безпосередньо до представників держави-покровительки для того, щоб указати будь-які питання, які вони можуть оскаржити стосовно умов інтернування.

Такі петиції та скарги передаються негайно і без змін, і навіть якщо останні визнано безпідставними, вони не можуть бути приводом для будь-якого покарання.

Періодичні звіти про стан у місцях інтернування та стосовно потреб інтернованих можуть надсилатися Комітетами інтернованих до представників держав-покровительок.

Стаття 102

У кожному місці інтернування шляхом таємного голосування інтерновані вільно вибирають членів Комітету, уповноваженого представляти їх перед державою, яка затримує, та державою-покровителькою, Міжнародним комітетом Червоного Хреста та будь-якою іншою організацією, яка може допомогти їм. Члени Комітету мають право на переобрання.

Інтерновані, обрані таким чином, приступають до виконання своїх обов'язків після того, як їхнє обрання було схвалене органами влади, які здійснюють утримання під вартою. Причини будь-яких відмов або зміщень з посад передаються до заінтересованих держав-покровительок.

Стаття 103

Комітет інтернованих підтримує фізичний, духовний та інтелектуальний добробут інтернованих.

Якщо інтерновані вирішать, зокрема, організувати систему взаємодопомоги серед них, ця організація буде в межах компетенції цих Комітетів на додаток до спеціальних обов'язків, покладених на них відповідно до інших положень цієї Конвенції.

Стаття 104

Від членів Комітетів інтернованих не вимагається виконання іншої роботи, якщо виконання їхніх службових обов'язків вважається складнішим.

Члени Комітетів інтернованих можуть призначати серед інтернованих таких помічників, стосовно яких вони можуть зробити запит. Їм надаються всі матеріальні засоби, зокрема певна свобода пересування, потрібна для виконання їхніх обов'язків (відвідування робочих загонів, одержання постачання тощо).

Усі засоби також надаються членам Комітетів інтернованих для зв'язку поштою і телеграфом з органами влади, які здійснюють утримання під вартою, державами-покровительками, Комітетом інтернованих Червоного Хреста та їхніми делегатами, та з організаціями, які надають допомогу інтернованим. Члени комітету в робочих загонах матимуть схожі засоби для зв'язку з їхнім Комітетом інтернованих в головному місці інтернування. Такий зв'язок не обмежується й не вважається таким, що створює частину квоти, згаданої в статті 107.

Членам Комітетів інтернованих, яких переводять, надають обґрунтований час для того, щоб увести їхніх наступників у курс справ.

Глава VIII

ВІДНОСИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СВІТОМ

Стаття 105

Відразу після інтернування осіб, які перебувають під захистом, держави, які затримують, повідомляють їм, державі, громадянами якої вони є, та їхній державі-покровительці про заходи, ужиті для виконання положень цієї глави. Держави, які затримують, також повідомляють заінтересованим Сторонам про будь-які подальші зміни в таких заходах.

Стаття 106

Як тільки його інтернують, або не пізніше, ніж через тиждень після його прибуття до місця інтернування, а також у випадках хвороби або переведення до іншого місця інтернування або до лікарні, кожному інтернованому надають змогу надіслати безпосередньо своїй сім'ї, з одного боку, та до Центрального агентства, передбаченого статтею 140, з іншого боку, листівку інтернування, схожу, якщо можливо, на зразок, який додається до цієї Конвенції, у

якій повідомляє своїм рідним про затримання, свою адресу і стан здоров'я. Згадані листівки пересилаються якомога скоріше й не можуть затримуватися будь-яким чином.

Стаття 107

Інтернованим дозволяється надсилати й отримувати листи й листівки. Якщо держава, яка затримує, вважає за необхідне обмежити кількість листів і листівок, які надсилає кожний інтернований, згадана кількість не може бути меншою, ніж два листи й чотири листівки на місяць; вони пишуться та, щоб якомога точніше відповідати зразкам, які додаються до цієї Конвенції. Якщо на кореспонденцію, адресовану інтернованим, треба накласти обмеження, їх накладає держава, громадянами якої вони є, по можливості на запит держави, яка затримує. Такі листи й листівки повинні передаватися обґрунтованою депешею; вони не можуть затримуватись або утримуватися з дисциплінарних причин.

Інтерновані, які тривалий час перебували без новин або які не мають можливості отримувати новини від своїх рідних чи надавати їм новини звичайним поштовим шляхом, а також ті, хто знаходиться на значній відстані від дому, мають дозвіл надсилати телеграми, причому вони сплачують витрати у валюті в місці їхньої передачі. Також вони користуються перевагою цього положення у випадках, які визнаються терміновими.

Як правило, пошта інтернованих пишеться їхньою. Воюючі сторони можуть санкціонувати кореспонденцію іншими мовами.

Стаття 108

Інтернованим дозволяється отримувати, поштою чи будь-якими іншими засобами, індивідуальні пакунки чи спільні посилки, які містять певний харч, одяг, медикаменти, а також книжки та предмети побожного, освітнього та рекреаційного характеру, які можуть задовольнити їхні потреби. Такі посилки жодним чином не звільняють держави, яка затримує, від обов'язків, покладених на неї цією Конвенцією.

Якщо за воєнної необхідності кількість таких посилок обмежується, належне повідомлення про це надсилається державі-покровительці та Міжнародному комітетові Червоного Хреста, чи будь-якій іншій організації, яка надає допомогу інтернованим і відповідає за пересилку таких посилок.

Умови надсилання індивідуальних пакунків і спільних посилок, у разі необхідності, підлягають спеціальним угодам між заінтересованими державами, що в жодному разі не може затримувати отримання інтернованими поставок для надання допомоги. Пакунки з одягом і харчами не повинні містити книжок. Як правило, поставки медикаментів надсилаються в спільних пакунках.

Стаття 109

За відсутності спеціальних угод між воюючими сторонами стосовно умов отримання та розподілу спільних посилок допомоги, застосовуються правила стосовно спільної допомоги, які додаються до цієї Конвенції.

Спеціальні угоди, передбачені вище у тексті, у жодному разі не обмежують права Комітетів інтернованих отримати у володіння спільні посилки допомоги, надісланих для інтернованих, взяти на себе їхній розподіл і розпоряджатися ними в інтересах одержувачів.

Такі угоди також не обмежують права представників держав-покровительок, Міжнародного комітету Червоного Хреста, чи будь-якої іншої організації, яка надає допомогу інтернованим і відповідає за пересилку спільних посилок, на нагляд за їхнім розподілом серед одержувачів.

Стаття 110

Усі посилки з допомогою для інтернованих звільняються від імпортного мита, митних та інших зборів.

Усі речі, надіслані поштою, зокрема пакунки з допомогою, надіслані поштово-посилочною службою та грошові перекази, адресовані з інших країн інтернованим або відправлені ними через поштове відділення, безпосередньо або через Інформаційне бюро, передбачене в статті 136, і Центральне інформаційне агентство, передбачене в статті 140, звільняються від усіх поштових зборів як у країні походження, так і в країні одержання і транзитних країнах. Для цього, зокрема звільнення від зборів, передбачене Всесвітньою Поштовою Конвенцією від 1947 та угодами Всесвітнього Поштового Союзу на користь цивільних осіб-громадян ворожої країни, затриманих у таборах або цивільних в'язницях, поширюється на інших інтернованих осіб, що перебувають під захистом цієї Конвенції. Країни, які не підписали згаданих вище угод, зобов'язані гарантувати звільнення від витрат за таких самих обставин.

Вартість транспортування посилок з допомогою, які адресовані інтернованим і які з причин їхньої ваги чи будь-якої іншої причини не можуть бути надіслані через поштове відділення, сплачується державою, яка затримує, на всіх територіях, які є під її контролем. Інші держави-сторони цієї Конвенції сплачують витрати на транспорт на їхніх відповідних територіях.

Витрати, пов'язані з перевезенням таких посилок, які не охоплені положеннями попередніх абзаців, сплачуються відправниками.

Високі Договірні Сторони намагаються зменшити, наскільки це можливо, витрати на телеграми, надіслані інтернованими або адресовані їм.

Стаття 111

Якщо воєнні дії заважають заінтересованим державам виконувати їхні обов'язки по забезпеченню передачі пошти й посилок з допомогою, передбачених статтями 106, 107, 108 і 113, то заінтересовані держави-покровительки, Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша організація, належним чином ухвалена воюючими сторонами, можуть взяти на себе передачу таких посилок підходящими засобами (залізниця, автотранспорт, судна або авіація тощо). Для цього Високі Договірні Сторони намагаються надати їм такий транспорт і дозволити його курсування, особливо гарантуючи необхідні охоронні перепустки.

Такий транспорт може також використовуватися для перевезення:

а) кореспонденції, списків і звітів, обмін якими здійснюється між Центральним інформаційним агентством, зазначеним у статті 140, і Національним бюро, зазначеним у статті 136;

б) кореспонденція та звіти, які стосуються інтернованих, якими держави-покровительки, Міжнародний комітет Червоного Хреста чи будь-яка інша організація, яка допомагає інтернованим, обмінюються або з їхніми делегатами, або з воюючими сторонами.

Ці положення жодним чином не заважають праву будь-якої воюючої сторони організувати інші засоби перевезення, якщо вона віддасть їм перевагу, та не перешкоджають наданню охоронних перепусток, згідно з взаємно погодженими умовами, для таких засобів перевезення.

Витрати, спричинені використанням таких засобів перевезення сплачують, пропорційно до важливості посилок, воюючими сторонами, на користь чийх громадян вони надсилаються.

Стаття 112

Цензурування кореспонденції, яка адресована інтернованим або відправлена ними виконується якомога швидше.

Перевірка вантажів, адресованих інтернованим не проводиться за умов, які спричинять зіпсування товарів, які вони містять. Ця процедура виконується в присутності адресата, або одного з інтернованих, належним чином ним на те уповноваженого. Доставка інтернованим індивідуальних або спільних вантажів не затримується з приводу труднощів цензури.

Будь-яка заборона кореспонденції, накладена воюючими сторонами з воєнних або політичних міркувань є тимчасовою й її тривалість є якомога коротшою.

Стаття 113

Держави, які затримують, надають усі обґрунтовані засоби для передачі, через державу-покровительку або Центральне агентство, передбачене в статті 140, або яким-небудь іншим чином, заповітів, довіреностей, письмових повноважень чи будь-яких інших документів, адресованих інтернованим або відправлених ними.

У всіх випадках держави, які затримують, спрощують виконання та засвідчення в належній юридичній формі таких документів від імені інтернованих, зокрема дозволяючи їм отримати консультацію в юриста.

Стаття 114

Держава, яка затримує, надає інтернованим усі засоби для того, щоб вони мали змогу розпоряджатися своєю власністю, за умови, що це відповідає умовам інтернування та закону, який можна застосувати. Для цього згадана держава може надати їм дозвіл на виїзд з місця інтернування у крайніх випадках, і якщо дозволяють обставини.

Стаття 115

У всіх випадках, коли інтернований є учасником судового процесу в будь-якому суді, держава, яка затримує, якщо він робить про це запит, повідомляє суду про його затримання, забезпечує, щоб були вжиті всіх необхідних заходів для запобігання упередженості стосовно нього в суді з причини його інтернування, в тому, що стосується підготовки і ведення його справи або що стосується винесення будь-якого вироку в суді.

Стаття 116

Кожному інтернованому дозволяється приймати відвідувачів, особливо близьких родичів, регулярними інтервалами та якомога частіше.

Настільки, наскільки це можливо, інтернованим дозволяється відвідувати їхні домівки в крайніх випадках, особливо у випадках смерті або серйозної хвороби рідних.

Глава ІХ

КАРНІ ТА ДИСЦИПЛІНАРНІ САНКЦІЇ

Стаття 117

За умови положень цієї глави, чинне законодавство території, на якій вони затримуються, буде продовжувати застосовуватися до інтернованих, які вчиняють правопорушення під час інтернування.

В загальному законодавстві, якщо правила або накази визнають дії, учинені інтернованими такими, що підлягають покаранню, тоді як ті самі дії не підлягають покаранню, якщо вчинені особами, які не є інтернованими, такі дії караються лише дисциплінарно.

Жодний інтернований не може бути покараним більше, ніж раз за один і той самий вчинок, або з того самого приводу.

Стаття 118

Суди й органи влади під час винесення вироків якомога більше беруть до уваги те, що підсудний не є громадянином держави, яка затримує. Вони вільні зменшити покарання, приписане для цього правопорушення, у якому обвинувачується інтернований і не повинні для цього застосовувати мінімального приписаного вироку.

Ув'язнення в приміщенні без денного світла та в цілому всі форми жорстокості без винятків забороняються.

З інтернованими, які відбули дисциплінарні чи судові вирокі, поводяться так само, як і з іншими інтернованими.

Тривалість превентивного затримання, яке пройшов інтернований, віднімається від будь-якого дисциплінарного або судового вироку з ув'язненням, на який він може бути засуджений.

Комітетам інтернованих повідомляється про всі судові процеси, які ведуться проти інтернованих, яких вони представляють і про їхній результат.

Стаття 119

Дисциплінарні стягнення, які застосовуються до інтернованих:

1) Штраф, який не перевищує 50 відсотків зарплатні, яку інтернований отримав би згідно з положеннями статті 95 за період не більше, ніж 30 днів.

2) Припинення привілеїв, які надаються поза межами поведження, обумовленого цією Конвенцією.

3) Додаткові фізичні роботи, які не перевищують двох годин на день, у зв'язку з обслуговуванням місця інтернування.

4) Ув'язнення.

У жодному разі дисциплінарні стягнення не можуть бути жорстокими, брутальними чи небезпечними для здоров'я інтернованих. Потрібно звертати увагу на вік інтернованого, стать і стан здоров'я.

Тривалість будь-якого окремого покарання в жодному разі не повинна перевищувати максимум 30 послідовних днів, навіть якщо інтернований відповідає за кілька порушень дисципліни, коли розбирають його справу, пов'язані ці порушення чи ні.

Стаття 120

Інтерновані, яких повторно затримано після того, як вони втекли чи під час спроби втечі, підлягають лише дисциплінарному стягненню стосовно цієї дії, навіть якщо це багаторазове правопорушення.

Незважаючи на абзац третій статті 118, інтерновані, покарані внаслідок втечі або спроби втекти, можуть підлягати спеціальному спостереженню, за умови, що таке спостереження не впливає на стан їхнього здоров'я, яке виконується в місці інтернування, і що воно не спричиняє скасування будь-яких охоронних свідоцтв, забезпечених цією Конвенцією.

Інтерновані, які допомагають і сприяють втечі або намагаються втекти, підлягають з цього приводу лише дисциплінарному стягненню.

Стаття 121

Втеча або спроба втекти, навіть якщо це неодноразове правопорушення, не вважається обтяжливою обставиною у випадках, коли інтернований обвинувачується в правопорушеннях, учинених під час його втечі.

Воюючі сторони забезпечують, щоб компетентні органи влади були толерантними у вирішенні чи повинне покарання, винесене за правопорушення, мати дисциплінарний або судовий характер, особливо стосовно дій, учинених у зв'язку з втечею, незважаючи на її успіх.

Стаття 122

Дії, які становлять правопорушення проти дисципліни розслідуються негайно. Це правило застосовується, зокрема у випадках втечі або спроби втекти. Повторно затримані інтерновані передаються до компетентних органів влади якомога швидше.

У разі правопорушень проти дисципліни, ув'язнення до суду зменшується до абсолютного мінімуму для всіх інтернованих і не перевищує чотирнадцять днів. Його тривалість у будь-якому разі віднімається від будь-якого вироку з ув'язненням.

Положення статей 124 и 125 застосовуються до інтернованих, які ув'язнені, очікуючи суду, за правопорушення проти дисципліни.

Стаття 123

Без шкоди для компетенції судових органів і вищих властей дисциплінарне стягнення може бути накладене лише комендантом місця інтернування або відповідальним чиновником або службовою особою, яка його замінює, або якій він передав свої дисциплінарні повноваження.

До того, як призначено будь-яке дисциплінарне стягнення, обвинуваченому інтернованому надають точні відомості стосовно правопорушень, у яких він обвинувачується, і надають можливість пояснити свою поведінку та захистити себе. Йому дозволяється зокрема викликати свідків і звернутися по допомогу, якщо це необхідно, до послуг компетентного перекладача. Рішення оголошується в присутності обвинуваченого та члена Комітету інтернованих.

Період, який минає між часом призначення дисциплінарного стягнення та його виконанням не перевищує одного місяця.

Коли інтернованому призначають подальше дисциплінарне стягнення, між виконанням будь-якого з двох покарань повинно минути, принаймні, три дні, якщо тривалість одного з цих покарань складає десять днів чи більше.

Облік дисциплінарних стягнень ведеться комендантом місця інтернування та є відкритим для перевірки представниками держави-покровительки.

Стаття 124

Інтернованих у жодному разі не переводять до виправних закладів (в'язниць, виправних будинків, каторжних тюрем тощо) для відбування там дисциплінарного стягнення.

Приміщення, у яких відбувають дисциплінарні стягнення, повинні відповідати санітарним вимогам; зокрема, в них повинно бути достатньо ліжок. Інтернованим, які відбувають покарання, надається можливість підтримувати себе в чистоті.

Інтерновані-жінки, які відбувають дисциплінарне стягнення, розміщуються в окремих приміщеннях від інтернованих-чоловіків і перебувають під безпосереднім наглядом жінок.

Стаття 125

Інтернованим, яким призначено дисциплінарне стягнення, дозволяється займатися фізичними вправами та залишатися на відкритому повітрі, принаймні, дві години щодня.

Їм дозволяється, якщо вони це просять, бути присутніми на щоденних медичних перевірках. Вони отримують увагу, якої потребує їхній стан здоров'я, і, якщо необхідно, переводяться в лазарет місця інтернування або лікарню.

Їм дозволяється читати й писати, а також відправляти й отримувати листи. Посилки і грошові перекази, однак, можуть утримуватися від них до закінчення їхнього покарання; такі вантажі на цей час надаються Комітету інтернованих, який передасть до лазарету товари, які містять посилки і які можуть зіпсуватися.

Жодний інтернований, якому призначили дисциплінарне стягнення, не може бути позбавлений переваги положень статей 107 і 143 цієї Конвенції.

Стаття 126

Положення статей 71 й 76 включно застосовуються за аналогією до судових процесів над інтернованими, які знаходяться на національній території держави, яка затримує.

Глава X

ПЕРЕВЕДЕННЯ ІНТЕРНОВАНИХ

Стаття 127

Переведення інтернованих завжди виконується гуманно. Як правило, воно проводиться залізницею або іншими засобами перевезення та за умов, принаймні рівних тим умовам, які діють для сил держави, яка затримує, в їхніх змінах станції. Якщо як винятковий захід такі переведення повинні виконуватися пішки, вони можуть не відбутися, якщо здоров'я інтернованих знаходиться в поганому стані, і в будь-якому разі не можуть піддавати їх надмірному виснаженню.

Держава, яка затримує, надає інтернованим під час переведення питну воду та їжу в достатній кількості, якості й різноманітності для того, щоб підтримувати себе в доброму здоров'ї, а також необхідний одяг, притулок, що відповідає нормам, і необхідну медичну увагу. Держава, яка затримує, уживає всіх необхідних заходів застереження для забезпечення їхньої безпеки під час переведення, і створює перед їхнім від'їздом повний список усіх інтернованих, яких переводять.

Хворі, поранені або госпіталізовані інтерновані і породіллі не переводяться, якщо подорож буде серйозно шкідливою для них, крім випадків, коли цього категорично вимагає їхня безпека.

Якщо зона бойових дій підходить близько до місця інтернування, інтерновані в згаданому місці не переводяться, якщо їхнє переведення не може бути здійснене в адекватних умовах безпеки, або якщо вони наражаються на більший ризик, залишаючись на місці, ніж за умов переведення.

Під час ухвалення рішень стосовно переведення інтернованих держава, яка затримує, ураховує їхні інтереси, зокрема не робить нічого, що підвищує труднощі їхньої репатріації або повернення до їхніх домівок.

Стаття 128

У разі переведення інтернованим повідомляють про їхній від'їзд і про їхню нову поштову адресу. Такі повідомлення даються вчасно для того, щоб вони могли спакувати багаж та повідомити своїм близьким родичам.

Їм дозволяється брати з собою особисті речі, кореспонденцію і посилки, які їм прислали. Вага такого багажу може обмежуватися, якщо так вимагають умови переведення, але в жодному разі не повинна бути менше, ніж двадцять п'ять кілограмів на інтернованого.

Пошта і посилки, адресовані на їхнє колишнє місце інтернування, пересилаються їм без затримки.

Комендант місця інтернування вживає, погоджено з Комітетом інтернованих, будь-яких заходів, необхідних для забезпечення перевезення власності громади інтернованих і багажу, який інтерновані не можуть узяти з собою внаслідок обмежень, накладених на підставі абзацу другого.

Глава XI

СМЕРТІ

Стаття 129

Заповіти інтернованих отримуються для зберігання відповідальним органами влади; і в разі смерті інтернованого його заповіт передається без затримки особі, яку він заздалегідь призначив.

Смерті інтернованих засвідчуються лікарем кожного разу, і свідоцтво про смерть складається, підтверджуючи причину смерті й умови, за яких вона сталася.

Офіційний звіт про смерть, належним чином зареєстрований, складається відповідно до процедури, яка цього стосується, і яка чинна на території, де розташоване місце інтернування, і належним чином засвідчена копія такого звіту передається без затримки державі-покровительці, а також до Центрального агентства, зазначеного в статті 140.

Стаття 130

Органи влади, які затримують, забезпечують, щоб інтерновані, які померли під час інтернування, були поховані з пошаною, і, якщо можливо, згідно з ритуалами релігії, до якої вони належали, і щоб їхні могили шанували, належним чином прибирали і позначалися так, щоб їх завжди можна було впізнати.

Померлих інтернованих ховають в індивідуальних могилах, крім випадків, коли обставини, яких неможливо уникнути, вимагають використання спільних могил. Тіла може бути піддано кремації лише з категоричних причин гігієни, відповідно до релігії померлого або згідно з його чітким побажанням на цю дію. У разі кремації її факт буде констатовано і причини надано в свідоцтві про смерть померлого. Попіл зберігається в цілості органами влади, які затримують, і передається якомога швидше близьким рідним на їхній запит.

Як тільки дозволять обставини, але не пізніше припинення воєнних дій, держава, яка затримує, пересилає списки могил померлих інтернованих державам, громадянами яких були померлі інтерновані, через Інформаційне бюро, обумовлене статтею 136. Такі списки містять

усі особливості, необхідні для визначення померлих інтернованих, а також точне місцезнаходження їхніх могил.

Стаття 131

Кожна смерть або серйозна травма інтернованого, спричинена чи підозрювана як така, що була спричинена вартувим, ще одним інтернованим чи будь-якою іншою особою, а також будь-яка смерть, причина якою невідома, негайно супроводжується офіційним розслідуванням держави, яка затримує.

Повідомлення з цього приводу негайно надсилається державі-покровительці. Приймаються свідчення будь-яких свідків, і звіт, який містить такі свідчення готується та пересилається згаданій державі-покровительці.

Якщо розслідування визначає провину однієї чи більше осіб, держава, яка затримує, уживає всіх необхідних заходів із забезпечення покарання винної особи чи осіб.

Глава XII

ЗВІЛЬНЕННЯ, РЕПАТРІАЦІЯ ТА ПРИТУЛОК В НЕЙТРАЛЬНИХ КРАЇНАХ

Стаття 132

Кожна інтернована особа звільняється державою, під яка затримує, як тільки причини, що спричинили її інтернування, більше не існує.

Воюючі сторони, крім цього, намагаються під час воєнних дій укласти угоди про звільнення, репатріацію, повернення до місць проживання або притулку в нейтральній країні певних класів інтернованих, особливо дітей, вагітних жінок і матерів з немовлятами й маленькими дітьми, поранених і хворих та інтернованих, яких затримували тривалий час.

Стаття 133

Інтернування припиняється відразу ж, як це є можливим після припинення воєнних дій.

Інтернованих на території воюючої сторони, проти яких триває карний судовий процес за правопорушення, які не є виключно предметом дисциплінарних стягнень, може бути затримано до закриття такого судового процесу і, якщо цього вимагають обставини, до завершення покарання. Теж саме застосовується до інтернованих, яких було до цього засуджено на покарання з позбавленням волі.

За угодою між державою, яка затримує, та заінтересованими державами, після припинення воєнних дій або окупації територій можуть створюватися комітети для пошуку загублених інтернованих.

Стаття 134

Високі Договірні Сторони намагаються після припинення воєнних дій або окупації забезпечити повернення всіх інтернованих до їхнього останнього місця проживання чи спростити їхню репатріацію.

Стаття 135

Держава, яка затримує, несе витрати на повернення звільнених інтернованих до місць, де вони проживали, коли їх інтернували, або, якщо вона взяла їх під варту, коли вони подорожували транзитом чи у відкритому морі, витрати на завершення їхньої подорожі чи їхнє повернення до початку подорожі.

У випадках, коли держава, яка затримує, відмовляється дати дозвіл на проживання на її території звільненому інтернованому, який до цього мав тут постійне проживання, то така держава, яка затримує, сплачує витрати на репатріацію згаданого інтернованого. Якщо, однак, інтернований вирішує повернутися до своєї країни на власний ризик або згідно з наказом уряду держави, громадянином якої він є, держава, яка затримує, не повинна сплачувати витрат на його подорож з моменту його виїзду з її території. Держава, яка затримує, не повинна сплачувати витрат на репатріацію інтернованого, якого інтернували за власним бажанням.

Якщо інтернованих передають згідно зі статтею 45, держави, які здійснюють таку передачу й отримання погоджують суму витрат на згадане вище, яку сплачує кожна з них.

Згадане вище повинно бути без шкоди для особливих угод, які можуть укладатися між воюючими сторонами стосовно обміну та репатріації їхніх громадян, які знаходяться у ворожому полоні.

Розділ V

ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО ТА ЦЕНТРАЛЬНЕ АГЕНТСТВО

Стаття 136

Під час раптового початку війни й у всіх випадках окупації кожна воююча сторона засновує офіційне Інформаційне бюро, відповідальне за отримання та передачу інформації стосовно осіб, що перебувають під захистом, які знаходяться під її юрисдикцією.

Кожна воююча сторона за найкоротший період надає своєму Бюро відомості про будь-який захід, ужитий нею стосовно будь-яких осіб, що перебувають під захистом і тримаються в полоні більше, ніж два тижні, які підлягають призначеному місцю проживання або яких інтерновано. Вона, крім того, надсилає запит своїм різним відділам, які займаються такими справами, швидко надати згаданому вище Бюро відомості про всі зміни стосовно цих осіб, що перебувають під захистом, як, наприклад, стосовно передач, звільнень, репатріацій, втеч, направлення до лікарень, народження та смерті.

Стаття 137

Кожне національне Бюро негайно пересилає відомості стосовно осіб, що перебувають під захистом, найшвидшими засобами до держав, громадянами яких є особи, згадані вище, або до держав, на чій території вони проживали, через Центральне агентство, передбачене в статті 140. Такі Бюро також відповідають на всі запити, які можуть отримуватися стосовно осіб, що перебувають під захистом.

Інформаційні бюро передають відомості стосовно особи, яка перебуває під захистом, крім випадку, коли така передача може бути шкідливою для заінтересованої особи чи для його (її) рідних. Навіть у такому разі ці відомості не можуть замовчуватися від Центрального агентства, яке, після того, як йому повідомили про обставини, уживатиме необхідних пересторог, зазначених у статті 140.

Увесь зв'язок у письмовій формі, здійснений будь-яким Бюро, повинен бути засвідчений підписом або печаткою.

Стаття 138

Відомості, отримані національним Бюро та передані ним, носять такий характер, щоб було можливо точно визначити особу, якій надається захист, і швидко повідомити її близьким родичам. Відомості стосовно кожної особи містять, принаймні, її прізвище, імена, місце та дату народження, національність, останнє місце проживання та характерні риси, ім'я батька і

жіноче прізвище матері, дата, місце та природа дії, яка вживалася стосовно цієї особи, адресу, на яку може надсилатися кореспонденція для неї й ім'я та адреса особи, якій треба повідомити.

Також відомості стосовно стану здоров'я інтернованих, які серйозно хворі чи яких серйозно поранено, передаються регулярно та, якщо можливо, кожного тижня.

Стаття 139

Кожне національне Інформаційне бюро, крім того, є відповідальним за збирання всіх особистих цінних речей, залишених особами, яким надається захист, згаданим у статті 136, особливо тих, кого було репатрійовано чи звільнено, або тих, хто втік або помер; воно пересилає згадані цінні речі заінтересованим особам безпосередньо чи, якщо це необхідно, через Центральне агентство. Такі статті надсилаються Бюро в запечатаних пакетах, які супроводжуються документами, що надають повний звіт про тотожність особи, якій належали ці статті, та повним списком вмісту пакунку. Ведуться докладні реєстраційні записи про отримання й відправку всіх таких цінних речей.

Стаття 140

Центральне інформаційне агентство у справах осіб, що перебувають під захистом, зокрема інтернованих, створюється в нейтральній країні. Міжнародний комітет Червоного Хреста, якщо він вважає це необхідним, пропонує заінтересованим державам організувати таке агентство, яке може бути там самим агентством, яке передбачено в статті 123 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р.

Функція цього агентства полягає в збиранні всіх відомостей такого типу, що викладений у статті 136, які воно може отримати через офіційні чи приватні канали та передати їх якнайшвидше до країн походження чи проживання заінтересованих осіб, за винятком випадків, коли такі передачі можуть бути шкідливими для осіб, яких стосується ця інформація або для їхніх родичів. Воно повинно отримувати від воюючих сторін усе обґрунтоване устаткування, необхідне для здійснення таких передач.

Від Високих Договірних Сторін, і особливо тих чийі громадяни отримують переваги від послуг Центрального агентства, вимагається надати згаданому Агентству фінансову допомогу, яку воно може попросити.

Згадане вище положення в жодному разі не трактується як такі, що обмежують гуманітарну діяльність Міжнародного комітету Червоного Хреста й Організацій з надання допомоги, описаних у статті 142.

Стаття 141

Національне інформаційне бюро та Центральне інформаційне агентство мають переваги безоплатного відправлення всієї пошти, також звільнення від митних зборів, обумовлені статтею 110, і крім того, наскільки це можливо, звільнення від плати за телеграф, принаймні, набагато зменшені тарифи.

Частина IV

ВИКОНАННЯ КОНВЕНЦІЇ

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 142

За умови заходів, що держави, які затримують, можуть вважати необхідними для того, щоб забезпечити безпеку або виконати будь-яку іншу обґрунтовану потребу, представники релігійних організацій, організацій з надання допомоги чи будь-яких інших організацій, які надають допомогу особам, що перебувають під захистом, отримують від цих держав, самостійно або через їхніх належним чином на те вповноважених представників, усі засоби для відвідування осіб, яким надається захист, для роздачі припасів допомоги й матеріалу з будь-якого джерела, адресованих для освітніх, рекреаційних або релігійних цілей, або для надання їм допомоги в організації їхнього вільного часу в межах місць інтернування. Такі об'єднання й організації можуть розміщуватися на території держави, яка затримує, чи в будь-якій іншій країні, або вони можуть мати міжнародний характер.

Держава, яка затримує, може обмежити кількість об'єднань або організацій, чиїм делегатам дозволяється здійснювати їхню діяльність на її території й під її наглядом, однак за умови, що таке обмеження не перешкоджає поставкам ефективної та адекватної допомоги всім особам, що перебувають під захистом.

Особлива позиція Міжнародного комітету Червоного Хреста з цього питання визнається й шанується повсякчасно.

Стаття 143

Представники чи делегати держав-покровительок мають дозвіл відвідувати всі місця, де знаходяться особи, яким надається захист, особливо місця інтернування, затримання чи роботи.

Вони мають доступ до всіх приміщень, у яких знаходяться особи, яким надається захист, і можуть проводити співбесіди з останніми без свідків, особисто або через перекладача.

Такі відвідування не можуть заборонятися, окрім з причин нагальної воєнної необхідності, і навіть тоді – лише як винятковий і тимчасовий захід. Їхня тривалість і частота не обмежуються.

Такі представники та делегати мають повну свободу вибирати місця, які вони хочуть відвідати. Держава, яка затримує, чи окупаційна держава, держава-покровителька та, коли виникає необхідність, держава походження осіб, яких відвідують, можуть погодити, щоб співвітчизникам інтернованих дозволялося брати участь у таких відвідуваннях.

Делегати Міжнародного комітету Червоного Хреста також користуються згаданими вище прерогативами. Призначення таких делегатів подається на схвалення до держави, яка управляє територіями, де вони будуть виконувати свої службові обов'язки.

Стаття 144

Високі Договірні Сторони зобов'язуються, як у мирний час, так і воєнний час, розповсюджувати текст цієї Конвенції якомога ширше в їхніх відповідних країнах, та, зокрема, додавати навчання про цю Конвенцію в їхні програми військового, та, якщо можливо, цивільного інструктування так, щоб принципи цієї Конвенції стали відомими всьому населенню.

Будь-які цивільні, військові, поліцейські чи інші органи влади, які в воєнний час беруть на себе зобов'язання стосовно осіб, що перебувають під захистом, повинні мати текст цієї Конвенції і бути спеціально проінструктованими стосовно її положень.

Стаття 145

Високі Договірні Сторони передають одна одній через Швейцарську Федеральну Раду та, під час воєнних дій, через держави-покровительки, офіційні переклади цієї Конвенції, а також

закони й адміністративні правила, які вони можуть ухвалити для того, щоб забезпечити застосування цієї Конвенції.

Стаття 146

Високі Договірні Сторони зобов'язуються надати чинності будь-якому закону, необхідному для надання дієвих карних санкцій для осіб, які вчинять, або наказують іншим учинити будь-яке серйозне порушення цієї Конвенції, визначеного в цій статті.

Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується розшукати осіб, яких обвинувачено у вчиненні або в наказі вчинити такі серйозні порушення, і представляють таких осіб, незалежно від їхнього громадянства, перед своїми судами. Вона може також, якщо вона вважає це потрібним, і відповідно до положень свого законодавства, передати таких осіб для судового процесу іншій заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що така Висока Договірна Сторона не має доказів, які давали б підстави для обвинувачення таких осіб.

Кожна Висока Договірна Сторона вживає заходів, необхідних для припинення всіх дій, які суперечать положенням цієї Конвенції, крім серйозних порушень визначених наступною статтею.

За будь-яких обставин обвинувачені особи користуються перевагами гарантій належного судового процесу та захисту, що надають не менше переваг, ніж ті, що обумовлені статтею 105, і ті, що випливають з Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р.

Стаття 147

Серйозні порушення, про які йдеться в попередній статті, становлять такі порушення, що охоплюють такі дії, якщо їх здійснено проти осіб або власності, які перебувають під захистом цієї Конвенції: умисне вбивство, тортури або нелюдяне поводження, зокрема біологічні експерименти, які умисно спричинять великі страждання чи серйозні травми тілу чи здоров'ю, нелегальна депортація чи переведення або нелегальне ув'язнення особи, що перебуває під захистом, примушення особи, що перебуває під захистом, служити в збройних силах ворожої держави, або умисне відбирання в особи, що перебуває під захистом, прав на справедливий і офіційний судовий процес, рекомендований цією Конвенцією, захоплення полонених і широкомасштабне руйнування і привласнення власності, не виправдане воєнною необхідністю, і здійснюване незаконним чином і безцільно.

Стаття 148

Жодній Високій Договірній Стороні не дозволяється звільнити себе чи будь-яку іншу Високу Договірну Сторону від відповідальності, яку несе вона чи інша Висока Договірна Сторона за порушення, наведені в попередній статті.

Стаття 149

На запит воюючої сторони створюється розслідування у спосіб, який вирішується між заінтересованими Сторонами, стосовно будь-якого інкримінованого порушення цієї Конвенції.

Якщо не було досягнуто згоди стосовно процедури такого розслідування, Сторони повинні погодити вибір посередника, який винесе рішення стосовно процедури, якої треба дотримуватися.

Як тільки таке порушення було встановлено, воюючі сторони припиняють його і придушують з якомога меншою затримкою.

Розділ II

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 150

Ця Конвенція приймається англійською та французькою мовами. Обидва тексти є автентичними.

Швейцарська Федеральна Рада організовує офіційні переклади цієї Конвенції російською та іспанською мовами.

Стаття 151

Ця Конвенція, яка датована цим днем, відкрита для підписання до 12 лютого 1950 р., від імені держав, представлених на Конференції, що відкрилася в Женеві 21 квітня 1949 р.

Стаття 152

Ця Конвенція ратифікується якомога швидше, і ці ратифікаційні грамоти здаються на зберігання в Берн.

Записується реєстрація здачі на зберігання кожної ратифікаційної грамоти, і засвідчені копії цієї реєстрації передаються Швейцарською Федеральною Радою всім державам, від імені яких була підписана ця Конвенція, або про час приєднання було повідомлено.

Стаття 153

Ця Конвенція набирає чинності через шість місяців після того, як, принаймні, дві ратифікаційні грамоти здано на зберігання.

Відповідно до цього, вона набирає чинності для кожної Високої Договірної Сторони через шість місяців після здачі на зберігання ратифікаційної грамоти.

Стаття 154

У відносинах між державами, які зобов'язані Гаазькими конвенціями про закони та звичаї сухопутної війни як від 29 липня 1899, так і від 18 жовтня 1907, і які є сторонами цієї Конвенції, ця остання Конвенція є додатковою до розділів II й III Положень, доданих до згаданих вище Гаазьких конвенцій.

Стаття 155

З дати набрання нею чинності ця Конвенція є відкритою для приєднання будь-якої держави, від імені якої її було підписано.

Стаття 156

Про приєднання повідомляється в письмовій формі Швейцарській Федеральній Раді, і вони набирають чинності через шість місяців з дати, в яку їх було отримано.

Швейцарська Федеральна Рада передає ці приєднання всім державам, від імені яких було підписано цю Конвенцію або про час приєднання було повідомлено.

Стаття 157

Ситуації, обумовлені статтями 2 й 3, негайно надають сили ратифікаційним грамотам, зданим на зберігання, і приєднанням, про які було повідомлено воюючими сторонами до чи після початку воєнних дій або окупації. Швейцарська Федеральна Рада передає найшвидшим шляхом будь-які ратифікаційні грамоти чи документи про приєднання, отримані від воюючих сторін.

Стаття 158

Кожна з Високих Договірних Сторін може денонсувати цю Конвенцію.

Про таку денонсацію повідомляється письмово Швейцарській Федеральній Раді, яка передає її урядам Високих Договірних Сторін.

Денонсація набирає чинності через рік після того, як повідомлення про неї було надіслано Швейцарській Федеральній Раді. Однак денонсація, про яку було надіслане повідомлення тоді, коли держава, що здійснює цю денонсацію, веде воєнні дії, не набирає чинності доти, доки не буде укладено миру й доки не буде припинено операцій, пов'язаних зі звільненням, репатріацією та поновленням у суспільстві осіб, що перебувають під захистом цієї Конвенції.

Денонсація є чинною лише для держави, що денонсує. Вона жодним чином не порушує зобов'язань, які воюючі сторони зобов'язані виконати відповідно до принципів міжнародного права, оскільки вони є результатом звичаїв, установлених серед цивілізованих народів, законів гуманності й веління суспільної думки.

Стаття 159

Швейцарська Федеральна Рада реєструє цю Конвенцію в Секретаріаті Об'єднаних Націй. Швейцарська Федеральна Рада також повідомляє Секретаріатові Об'єднаних Націй про всі ратифікаційні грамоти, документи про приєднання та денонсацію, отримані нею, стосовно цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, передавши на зберігання їхні повні відповідні повноваження, підписали цю Конвенцію.

Учинено в м. Женева дванадцятого серпня 1949 року англійською та французькою мовами. Оригінал Конвенції зберігається в архіві Швейцарської Конфедерації. Швейцарське Федеральне Консульство передає засвідчені копії документа кожній з держав, що підписали Конвенцію чи приєдналися до неї.

ДОДАТОК І
ПРОЕКТ УГОДИ
стосовно санітарних та безпечних зон і місцевостей

Стаття 1

Санітарні та безпечні зони призначаються виключно для осіб, зазначених в статті 23 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року та статті 14 Женевської конвенції про захист цивільних осіб під час війни від 12 серпня 1949 року та для персоналу, якому доручені формування і керування цими зонами та місцевостями, а також догляд за людьми, що там перебувають.

Однак особи, чиє постійне місце проживання знаходиться в цих зонах, також мають право залишатися там.

Стаття 2

Ті, хто перебуває з будь-якої підстави в санітарній та безпечній зоні, не можуть здійснювати в зоні чи за її межами будь-якої діяльності, безпосередньо пов'язаної з воєнними діями чи виробництвом військової техніки.

Стаття 3

Держава, яка засновує санітарну та безпечну зону, вживає всіх необхідних заходів для заборони доступу всім особам, що не мають права на перебування там чи на в'їзд туди.

Стаття 4

Санітарні та безпечні зони повинні задовольняти такі умови:

- a) Вони повинні включати лише малу частину території, якою керує держава, що заснувала їх.
- b) Вони повинні бути негусто населеними порівняно з кількістю людей, яку вони можуть вмістити.
- c) Вони повинні бути далеко розташовані від усіх військових об'єктів чи великих промислових або адміністративних установ та не мати їх на своїй території.
- d) Вони не повинні бути розташованими в місцевостях, які, імовірно, можуть стати важливими для ведення війни.

Стаття 5

Санітарні та безпечні зони повинні відповідати таким вимогам:

- a) Лінії комунікації та засоби транспорту, які вони мають, не повинні використовуватися для перевезення військових чи військової техніки, навіть транзитного.
- b) Їх у жодному разі не будуть захищати військовими засобами.

Стаття 6

Санітарні та безпечні зони повинні бути позначені за допомогою косих червоних стрічок на білому тлі, що розміщуються на будинках та зовнішніх територіях, які до них прилягають.

Зони, призначені виключно для поранених та хворих, можуть бути позначені за допомогою символу Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева та Сонця) на білому тлі.

Вони можуть бути таким самим чином позначені вночі за допомогою відповідного освітлення.

Стаття 7

Держави під час перемир'я або після несподіваного початку війни повідомляють усім Високим Договірним Сторонам перелік санітарних та безпечних зон, що знаходяться на підпорядкованих їм територіях. Вони також повідомляють про кожну нову зону, засновану під час воєнних дій.

Як тільки супротивна сторона отримала зазначене вище повідомлення, зона стає правомірно створеною.

Однак якщо супротивна сторона вважає, що умови цієї угоди не виконуються, вона може відмовитись визнати зону, негайно повідомляючи про це сторону, відповідальну за названу зону, або може визнати її під час установа контролю, зазначеного в статті 8.

Стаття 8

Будь-яка держава, яка визнала одну чи кілька санітарних та безпечних зон, створених супротивною стороною, отримує право вимагати, щоб одна або кілька Спеціальних комісій перевірили ці зони, щоб пересвідчитися в тому, що вони відповідають умовам та вимогам, обговорених в цій угоді.

Для цього члени Спеціальних комісій будь-коли мають вільний доступ до різних зон і можуть навіть надовго там залишитись. Для них будуть створені всі умови для виконання обов'язків, пов'язаних з контролем.

Стаття 9

Якщо Спеціальні комісії помітять будь-які факти, які, на їхню думку, суперечать положенням цієї угоди, вони повинні негайно звернути увагу держави, якій підпорядкована названа зона, на ці факти та встановити п'ятиденний строк, протягом якого вони повинні бути виправлені. Вони повинні належним чином поінформувати державу, яка визнала зону.

Якщо після закінчення відведеного часу держава, якій підпорядкована названа зона, не вжила заходів стосовно попередження, то супротивна сторона може заявити, що вона більше не виконує положень цієї угоди стосовно названої зони.

Стаття 10

Кожна держава, створюючи одну чи більше санітарну та безпечну зону, а також супротивні сторони, яким повідомляють про існування цих зон, повинні призначити або попросити держав-покровительок чи інших нейтральних держав призначити осіб членами Спеціальних комісій, зазначених в статтях 8 та 9.

Стаття 11

На санітарні та безпечні зони в жодному разі не можна нападати. Усі сторони конфлікту повинні завжди захищати й поважати їх.

Стаття 12

У разі окупації території необхідно продовжувати поважати та використовувати за призначенням санітарні зони, які знаходяться в її межах.

Однак їхнє призначення може бути змінено окупаційною державою за умови, що буде вжито всіх заходів для гарантування безпеки людей, які знаходяться в цих зонах.

Стаття 13

Ця угода також стосується місцевостей, які держави можуть використовувати для тих самих цілей, що й санітарні та безпечні зони.

ДОДАТОК П
ПРОЕКТ ПРАВИЛ
СТОСОВНО КОЛЕКТИВНОЇ ДОПОМОГИ ЦИВІЛЬНИМ ІНТЕРНОВАНИМ

Стаття 1

Комітетам інтернованих буде дозволено розподіляти колективні посилки допомоги, які є в їхньому розпорядженні, серед усіх інтернованих, які адміністративно числяться за їхнім місцем інтернування, а також серед тих, хто знаходяться в лікарнях, у в'язницях або інших виправних установах.

Стаття 2

Розповсюдження колективної допомоги виконується при погодженні з настановами донорів та з планом, розробленим довіреними особами. Однак під час вирішення спірних питань, пов'язаних з медичними запасами, перевага віддається погодженню зі старшими офіцерами медичної служби. В лікарнях та лазаретах останні можуть не виконувати зазначених настанов, якщо цього вимагають потреби їхніх пацієнтів. Розповсюдження завжди повинно виконуватися неупереджено та в зазначених межах.

Стаття 3

Для того, щоб довірені особи могли перевіряти кількість та якість отриманого продовольства і складати деталізовані звіти для донорів, їм дозволено їздити до вокзалів чи інших місць надходження допомоги, що знаходяться поблизу їхнього табору.

Стаття 4

Довіреним особам створюються всі необхідні умови для перевірки того, що розповсюдження колективної допомоги в усіх підрозділах їхнього табору проводиться відповідно до їхніх настанов.

Стаття 5

Довіреним особам дозволяється заповнювати бланки чи анкети стосовно поставок колективної допомоги (розповсюдження, вимоги, кількість тощо), які призначені для донорів, а також надавати їх для заповнення довіреним особам в трудових загонах чи старшим офіцерам медичної служби в лікарнях та лазаретах.

Стаття 6

Для забезпечення систематичного розповсюдження колективної допомоги між інтернованими особами в їхніх таборах та задоволення всіх потреб, що можуть виникнути через прибуття нових груп інтернованих осіб, довіреним особам дозволено створювати та підтримувати достатні резервні запаси колективної допомоги. Для цього вони мають підходящі склади в їхньому розпорядженні; на кожному складі повинні бути два замки, ключі від одного знаходяться у довірених осіб, а від іншого – у коменданта табору.

Стаття 7

Високі Договірні Сторони, зокрема держави, які утримують полонених, наскільки це можливо, дозволяють купувати на їхній території продукти для розповсюдження колективної допомоги між інтернованими особами. Також вони повинні сприяти передачі коштів та проведенню інших фінансових заходів технічного чи адміністративного типу для здійснення цих закупівель.

Стаття 8

Зазначені вище запаси не повинні бути перешкодою праву інтернованих осіб отримувати колективну допомогу до їхнього прибуття до табору чи під час їхнього перевезення або можливості представникам держави-покровительки або Міжнародному комітету Червоного Хреста чи будь-якій іншій гуманітарній організації надавати підтримку інтернованим особам і повинні відповідати за просування таких поставок, забезпечуючи їхнє отримання адресатами будь-якими іншими засобами, які вважаються доцільними.

ДОДАТОК III
I. КАРТКА ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ІНТЕРНУВАННЯ

Лицьовий бік

<u>ПОШТА ДЛЯ ІНТЕРНОВАНИХ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ</u>		Безоплатно
ПОШТОВА КАРТКА		
<p>ДО УВАГИ</p> <p>Ця картка повинна бути заповнена кожним інтернованим негайно після його інтернування й щоразу, коли він змінює адресу в результаті поміщення його до іншого місця інтернування або до лікарні.</p> <p>Ця картка не стосується спеціальної картки, яку інтернованому дозволяється надіслати своїй сім'ї.</p>	<p style="text-align: center;">ЦЕНТРАЛЬНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ АГЕНТСТВО У СПРАВАХ ОСІБ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАХИСТОМ</p> <p style="text-align: center;">Міжнародний комітет Червоного Хреста</p>	

Зворотний бік

Писати розбірливо й великими літерами		1. Громадянство _____
2. Прізвище _____	3. Ім'я (повністю) _____	4. По батькові _____
5. Дата народження _____	6. Місце народження _____	
7. Професія _____		
8. Адреса до інтернування _____		
9. Адреса сім'ї _____		
*10. Інтернований: або прибув з (госпіталю й т.д.) _____		
*11. Стан здоров'я _____		
12. Моя теперішня адреса _____		
13. Дата _____	14. Підпис _____	
* Непотрібне викреслити. До зазначеного нічого не додавати. Див. пояснення на звороті.		

(Розміри картки повідомлення про інтернування 10 x 15 см)

**ДОДАТОК III
II. ЛИСТ**

ПОШТА ДЛЯ ІНТЕРНОВАНИХ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ

Безоплатно

Кому _____

Вулиця та номер будинку _____

МІСЦЕ ПРИЗНАЧЕННЯ (великими літерами) _____

Область чи округ _____

Країна (великими літерами) _____

ВІДПРАВНИК:

Прізвище та ім'я _____

Дата й місце народження _____

Адреса інтернування _____

(Розмір листа 29 x 15 см)

**ДОДАТОК III
III. КАРТКА ДЛЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ**

Лицьовий бік

<u>ПОШТА ДЛЯ ІНТЕРНОВАНИХ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ</u>		Безоплатно
ПОШТОВА КАРТКА		
Відправник:	Кому _____	
Прізвище та ім'я _____	Вулиця, номер будинку _____	
Дата й місце народження _____	МІСЦЕ ПРИЗНАЧЕННЯ _____	
Адреса інтернування _____	_____	
	(великими літерами)	
	Область чи округ _____	
	Країна _____	
	(великими літерами)	

Зворотний бік

Дата _____

Писати лише на рядках і дуже розбірливо

(Розміри картки для кореспонденції 10 x 15 см)